

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

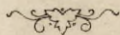
UPPSALA
UNIVERSITET

622

EN SJELFMÖRDARES
ANTECKNINGAR

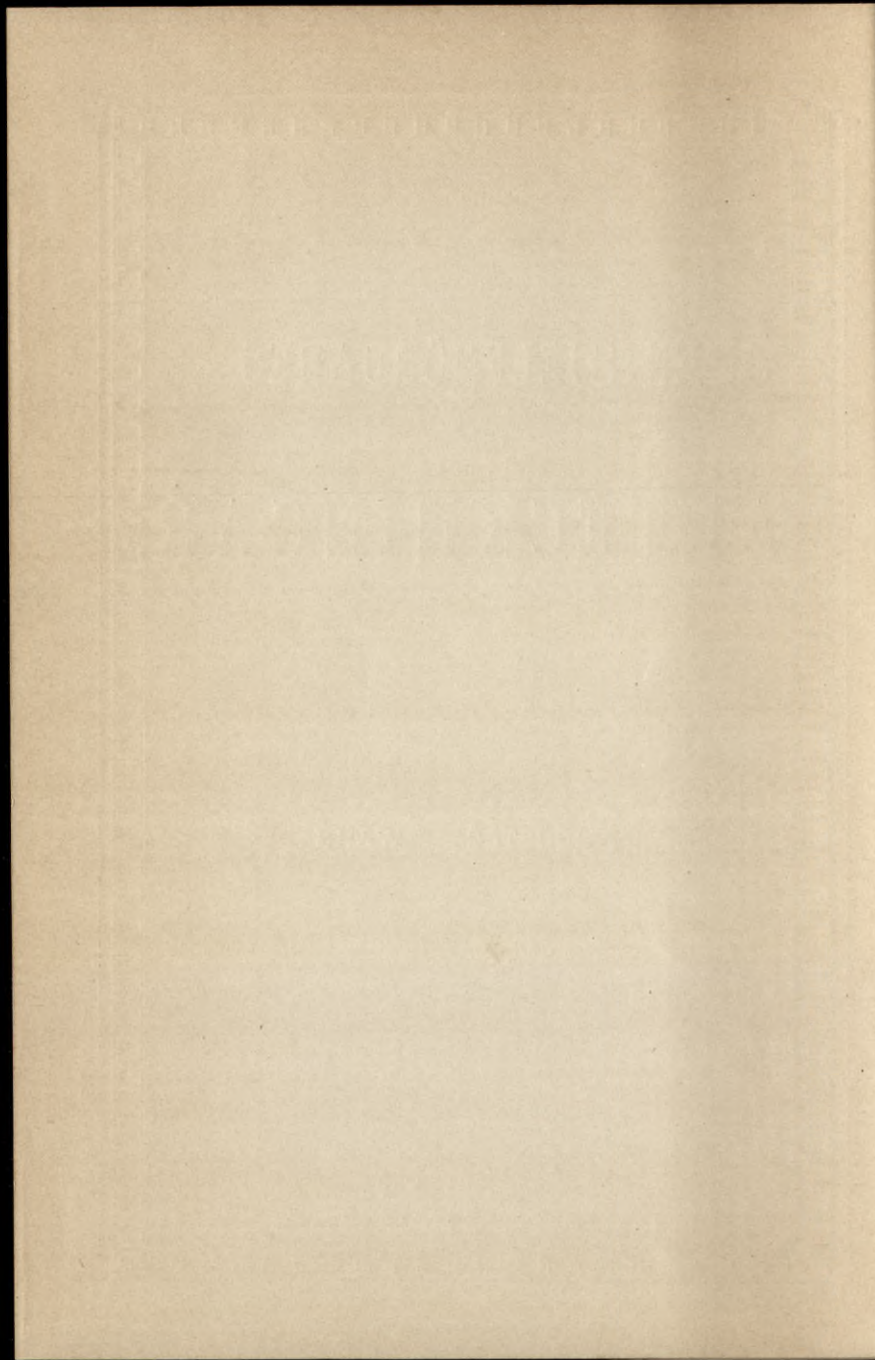
AF

CHRISTER SWAHN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

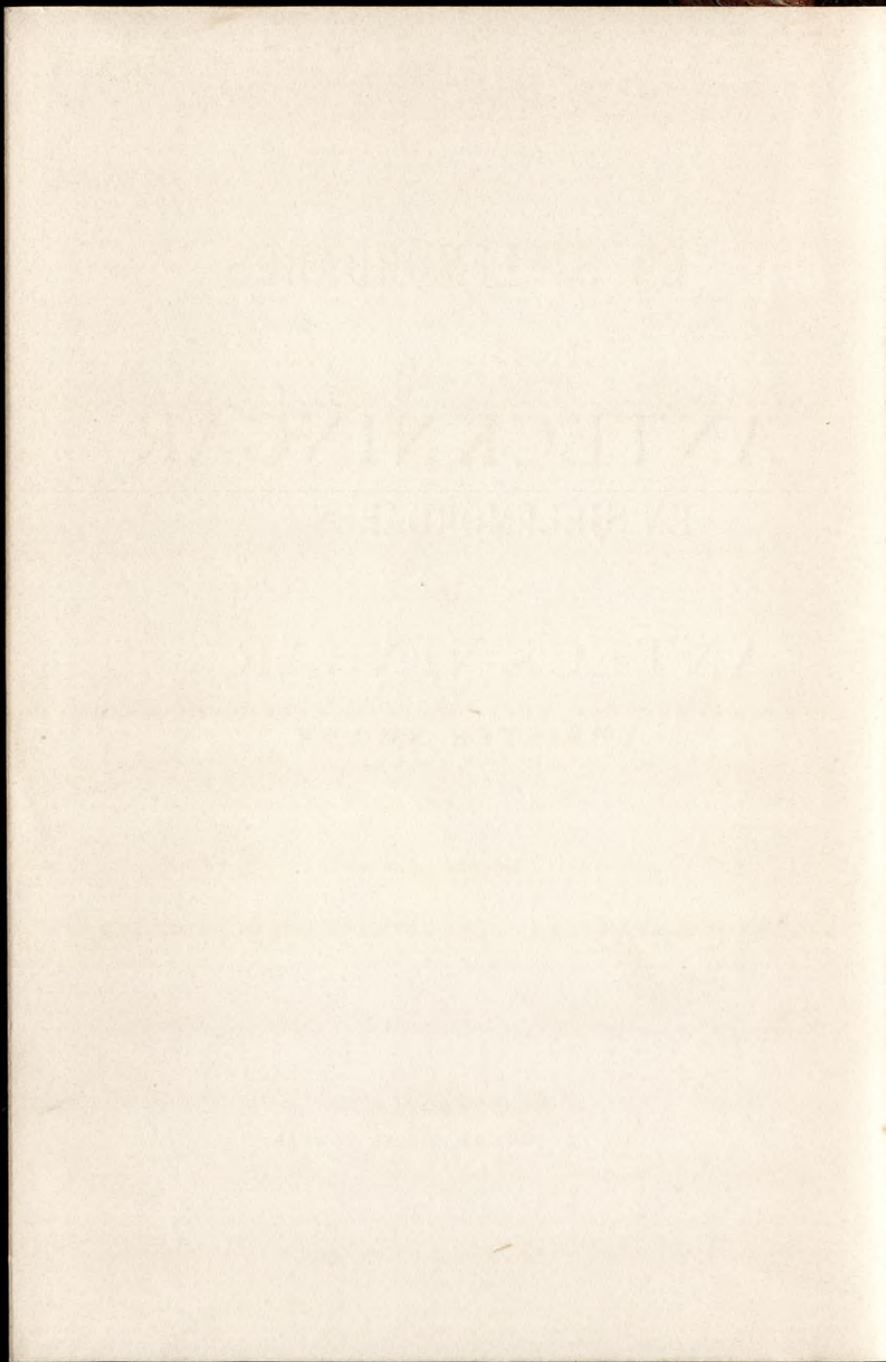
Pris: 2 kr.

622

EN SJELFMÖRDARES
ANTECKNINGAR

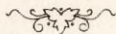
x

EN SJELFMÖRDARES
ANTECKNINGAR

AF

Wickström, C. A.
CHRISTER SWAHN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

STOCKHOLM
1882

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.
1882.

Till dig min sista sång jag önskar sjunga,
Du dunkla makt, som råder öfver mig,
Som skänkt mig dagar, sorgfulla, tunga,
Och törnen strött uppå min lefnads stig.
Min själ du fångslat har för länge sedan;
Den fåfängt rister uppå sina band.
Den känner kraften svika allaredan
Och mattas, domnar, tynar efter hand. —

Re'n när som barn i solens strålar klara
Jag första gången upp mitt öga slog,
Du älskade att i min närhet vara,
Ty fram du till min sida stilla drog.
Och solen skymdes, och det flög en susning
Af vemod fram utur naturens sköt',
Och aldrig, aldrig mer en glädjens ljusning
Sig fram igenom nattligt dunkel bröt.

Så i mitt inre du en känsla födde,
 Som följde mig på berg, i skog och mark.
 Den först helt stilla under askan glödde,
 Men snart den flammade alt mera stark
 Och jord och himmel slöt uti sin låga,
 Förtärde alt hvad skönt och heligt var.
 Mitt eget lif blef likt en kvalfull fråga,
 Som blott i stormens suckar fick ett svar.

Så lärde du mig snart att alt förhåna,
 Att alt förakta i den vida verld.
 Blott ett mitt hjerta kunde eftertråna:
 Ju förr dess hellre sluta lifvets färd.
 All offring af sig sjelf var blott en saga,
 Blott sinlig lusta var all kärleksglöd.
Försynen kunde skumögd narr bedraga,
 Men *slumpen* rådde öfver lif och död.

Så lät du mig gå ensam, öfvergifven
 Och aldrig finna en beslätad själ.
 Min lefnad var mig till en öken blifven,
 Och hvarje helsning till ett tungt: "farväl!"
 Vid slumpens lek väl tusen strålar brötos,
 Men ingen utaf dem var ren och klar,
 Väl tusen bröst intill hvarandra slötos,
 Men bandet aldrig himmelsk kärlek var.

En bild du skapade af sällsynt fågring
Och sade: "Se, ditt hjertas ideal!" —
Så log du. — Och jag såg, det var en hägring,
Och jag förtärdes utaf bittra kval.
Att söka något, som ej världen eger,
Att älska något, som man vet ej fins —
O mörka timmar, hårda midnattsläger! —
Hvad är det då, som genom lifvets vins?

Och därför vill jag dö och slumra sakta,
Så sakta in i evighetens ro,
Där glömskans englar andens slummer vakta,
Och intets tysta gudom byggt sitt bo. —
Tag därför du, mitt lifs ledsagarinna,
Melankoli, min sista helsning mot!
Jag flyr dit bort, där du mig ej kan hinna.
Jag trotsar nu ditt mörka ögas hot!

F Ö R O R D.

Verlden var sjuk, då den födde mig; därutaf kom äfven min sjukdom. Jag föddes med en ärelystnad, som bjöd mig sträfva efter något stort, men jag blef på samma gång en pessimist, som ej trodde på något sådant. Så föddes jag att sträfva efter något, hvars tillvaro jag ej trodde på, och detta blef min sjukdom. Redan i vaggan var jag dömd att gå under.

Så, medan jag växte upp i mitt fridfulla hem, blef lifvet mig en förbannelse, och det blef det så mycket mera, som denna förbannelse var abstrakt. Jag vill förklara för dig, hvad jag menar därmed. Om man är sorgsen öfver en kärlek, som blifvit besviken, en rikedom, som förlorats, o. s. v., då har man ett konkret faktum, hvarpå man kan peka och säga: "se der roten till min olycka!", men när man som jag sörjer öfver lifvet, det rena medvetandet om, att detta är förfeladt och intigt, då är melankolien abstrakt. Den konkreta melankolien kan botas, den abstrakta — aldrig.

Men trots min mörka verldsåskådning ville jag dock på något sätt tillfredsställa min ärelystnad. Dock bråkade jag förgäfves min hjärna, huru jag skulle kunna uppnå mitt mål. Jag ville, att människorna skulle känna mig, att världen ej skulle glömma mig, när jag var död, och hvarje gång jag läste om ett stort namn, som skapades, flög det genom min själ en hånande hviskning: "Och dig, dig känner ingen!" Min förtviflan växte. Jag ville dö, men blifva odödlig i och med min död. Herostrati tankar växte upp hos mig, men de försvunno snart åter; till ett nidingsdåd lånade jag aldrig min hand.

Skulle jag såsom skald skildra naturen och det yttre lifvet? — Gamla fraser om fåfängligheter! — Tänkare? — Bygga korthus af abstraktioner, som verklighetens vind snart blåser ned! — Konstnär? — Dana afbilder af "verkligheten", skuggor af skuggor! — Jag fann ingen plats för min ärelystnad. Jag måste dö, glömmas för alltid.

Men en gång, då jag vid midnattstiden som vanligt satt ensam med mina grubblerier, steg en känsla så småningom upp i mitt innersta. Den fick allt större och större klarhet, dess förr omtöcknade drag erhöilo bestämdare former, och snart steg den fram för mig i skepnaden af en mörkblickande, bleckindad kvinna och sade: "Skildra mig, skildra den brud, som försynen redan i vaggan gaf dig — *melankolien!* Tala om för världen

hvad du upplefvat och hvad du känt, då du hade mig vid din sida!“

Jag förstod henne. Jag skulle skildra mig sjelf såsom varande den, hvilken ingenstädes i verlden funne en fristad. Det skulle ej blifva historien om en trånsjuk kärlek, som omsider lyckligen för sin brud till altaret, eller om lumpna strider om makt och ära, eller om dessa narraktiga människosjälar, hvaröfver satiren svänger sin piska — ej *historien* om en själ, utan *min själ sjelf*, som jag skulle gifva åt de efterlevande. Jag skulle försvinna från jorden, men så länge förtviflade andar i människohamn famla omkring härnere, så länge skulle i och med det samma äfven min själ lefva. Mina bekännelser och tankar skulle gifva luft åt deras oändliga vemod, och på detta sätt skulle jag aldrig dö. Jag skulle lefva i sorgen.

Så uppstod denna samling utkast. Det är en döende, som skrifvit dem, men en som dött långsamt. Ty innan jag dog, ville jag se något af världen; jag ville pröfva på, om ej därute möjligen finnes hvad jag behöfde för min räddning. Därföre är det på främmande jord, som jag nedskrifvit större delen af dessa tankar.

Om du vet, hvad förtviflan vill säga, skall du älska min själ; om du ej vet det, skall du ej läsa hvad jag här kastat ned på papperet, ty då skall du ej förstå mina tankar. Mina ord äro skrifna endast för dem, som lida öfver att hafva blifvit människor.

En utrikes resa företages vanligen i följd af ett intresse, som de okända förhållandena och trakterna uppväcka. Man vill se Kölnerdomen eller Sixtinska madonnan, man vill lära sig ölbryggeri eller läderberedning — jag däremot reser ut för att skaffa mig ett intresse, hvilket jag ännu saknar. Detta är visserligen ock ett intresse — för ett intresse, men hvilka båda dock ännu så länge neutralisera hvarandra, då icke något verkligt positivt därmed är gifvet. Det är något obestämdt och oklart, som bjuder mig resa, men om jag under denna färd skall upplefva det drömda, skåda klart det fördunklade, realisera det ideela, det vet jag icke, och om så ej heller skulle blifva, kvittar mig lika. — "To die, to sleep". And dream — nothing.

Jag är lik en luftseglare, som lämnat jorden under mina fötter, och som dock vet, att om han vill lefva och förbli i sitt rätta element, måste

han dock dit ned igen. "Bort från världen!" ropar en del af mitt jag; "du måste vara där nere!" säger en annan. Det enda, som återstår, är att störta ned från sin ballong i det svindlande djupet, ty då tystna jagen. Men innan dess må jag försöka, om jag ej möjligtvis kan komma längre än någon förut. Kanske finnes det dock en luftseglare, som kan nå månen, kanske kan äfven jag finna en värld, där jag kommer att känna mig tillfredsstäld. Men detta "kanske" är gigantiskt, ty skulle det kunna blifva en verklighet, då vore det också möjligt, att en dödlig människa kunde stapla Pelion på Ossa.

Jag känner mig på samma sätt stämd, som en människa, hvilken lider af en kräftböld, som dock för tillfället är bringad till domning genom morfininjektioner. Det är ingen smärta, men det är en viss domnad känsla i djupet af min själ, hvilken när som helst vulkaniskt kan bryta ut. Alla världens löjen och lustar utgöra skalet, kärnan är dock alltid sorgen. Om du vet, hur det känns, då man skall vara glad och därvid lyssnar på sitt eget skratt, då vet du ock, att en sådan själ aldrig har någon sann glädje. En sådan människa kan väl plocka en ros — men hon vet, att den är maskstungen; hon kan beundra skönheten — men hon vet, att den är en strålbrytning, som snart skall fördunklas af natten.

Jag har rest ut för att vara ensam, ty "i en värld som denna måste de förståndiga lefva som

eremiter“. Ännu aldrig har jag läst någon författare, som väckt min själ till eftertanke, aldrig resonerat med en människa, som vetat att draga fram min produktiva begåfning — det är endast mitt eget jag, som kan väcka mitt jag. Men bäst vore dock “att låta de döda begrafva de döda“.

Att vara geni, är ju detsamma som att vara originel i storslagna saker. Jag ville gerna vara ett geni, för att i detta hänseende, hvarom nu är fråga, nämligen en utrikes resa, kunna lämna något, som ej vore af den intiga beskaffenhet, att det skulle läsas i dag och glömmas i morgon. Jag ville lemna en resebeskrifning, ej öfver städer och länder, konstsamlingar och teatrar, utan öfver min egen själ. Jag skulle då i den skildra de länder, som jag förr ej skådat i mitt inre, men som i följd af det nya, jag med hvarje dag genomlefde, uppstego inom mig, och hvilkas beseende skulle för mig blifva mera intressant än en resa kring jorden. O, att de ännu osedda länderna afslöjade sig! — Men kanske jag till sist skall framstå som en misslyckad Columbus, i det jag förliser vid kusten af det land, jag upptäcker, och ej, som den verkliga, får landstiga. Men strandningen och döden skulle dock i detta fall hafva den omätliga fördelen med sig, att genom den gifvits åt försynen ej en ande, som “rostat bort“, utan en, som “slitits ut“.

Bland mina många ungdomsplaner har det i synnerhet varit en, som länge utgjort mitt älsk-

lingsbarn, nämligen att vid mogen ålder, då mina studier voro afslutade, och jag sjelf en talangfull och lärd man, begifva mig utrikes ej för att såsom gentleman göra en resa genom kontinenten, utan för att, sedan jag afkastat alla band, fritt förfoga öfver min framtids skeden. Jag skulle då i Tyskland uppträda såsom positivspelare, i Frankrike som chiromantiker, i Spanien som bandit, jag skulle se lifvet i alla dess faser och sedan skriva ett arbete om alt detta. Men min plan har det stora felet — att ej kunna realiserast, af det enkla skälet, att jag visserligen för min inbillning är en jette, men i verkligheten en "Taugenichts". Min idé må någon annan adoptera — i det fallet vill jag gerna vara endast en Johannes Döpare.

* * *

Man säger, att det är en härlig uppgift att strida för mänsklighetens väl. Jag medger, att det är det — för den, som älskar halfheten och ofullkomligheten, men för den, som anar hvad harmoni vill säga, är denna uppgift af intet värde. Ty om du läker ett hjärtas sår, blöda då ej tusen andra, om du håller ett distrikt i god rättslig och moralisk ordning, ligga ej ändock tusen andra i rättslöshet och otukt? Att se på världen och det onda däri, synes mig, som såge man först en engel, planterande en doftande ros här och där, och

sedan djefvulen, kommande efter och sående flere tunnland tistel, där engeln satt en enda blomma.

Och om man äfven skulle arbeta för "mänsklighetens väl", hvad skulle väl däraf blifva följden? — Egoism! — Ty den lilla del, som blefve förskonad från det onda, skulle försöka att fortvara i detta stadium, den skulle skatta sig lycklig att tillhöra dessa utvalda, den skulle, enligt människans eländiga natur, se ned på dem, som ej vore så rikt lottade som de, och därmed vore egoismen gifven. Nej, sträfva ej för det hela ty — detta finnes icke; sträfva ej heller för delen, ty — då uppstår egoism! Altså: sträfva för ingenting!

* * *

Det Eviga.

När utur barndomens känslor hos mig en tanke
 sig bildat,
 Störde den genast den ro, som i mitt hjerta jag
 bar;
 Ty den befalde mig då Det Eviga söka i lifvet,
 Söka med ifver och flit, utan att tröttnas därvid.
 Sanning och godhet och skönhet, de tre, mitt mål
 skulle blifva,
 Och med en ynglingasjäl grep jag då arbetet
 an. —
 Vill du väl veta, hvad evigt jag fann på min tröt-
 tande vandring?
 Skall jag förtälja för dig, hvad uti verlden jag
 såg? —
 Sanningen skimrade fram som en blix i den stor-
 miga natten,

Blott för att visa än' mer mörkrets förfärliga dok,
Godheten syntes för mig som en tår i den ömsin-
tes öga;

Tåren af yrande vind plånades ut innan kort.
Skönheten log i en bild, som skulle förintaf af ti-
den. —

Ja, hvart i verlden jag såg, ej jag Det Eviga
fann. —

Men när ibland för mig sjelf jag lifvets gåtor be-
grundar,
Tyck's mig *Det Evigas* glans famnas utaf en se-
kund.

~~~~~

Det är tungt att vara underkastad ett bud att skrifva, utan att dock veta, *hvad* man skall skrifva. Men detta är dock någonting gudomligt, ty däri ligger inspirationen. Våra dagars realister säga visserligen, att man skall studera och studera, teckna af verkligheten bit för bit — likasom man skulle kunna sätta likhetstecken mellan diktaren och fotografen! Konststudier utan inspiration hos en, som vill producera något skönt, äro af lika mycket värde som "en knif utan blad, som saknar skaft".

* * *

Alt, som jag älskar, älskar jag hånfullt. När min själs öga skådar idealet, är det alltid ifördt en erbarmlig narrkåpa. I all min sträfvan förefaller jag mig sjelf af lika litet värde som en myra eller hvilken annan mask som helst, hvilken fått tag uti ett tomt sädesskal och sätter sitt lufs ära uti att lyckligt och väl kunna släpa det till stacken. Man säger, att myran är omedveten, människan *sjelf*medveten, och att just däri den sistnämndas företräde ligger. Men mig förefaller det, som skulle människans företräde på detta sätt vara det samma som hennes olycka, ty vore hon utan ett "sjelf", vore hon ock fri från det reflekterande öfver olycka, som vi kalla sorgen; en olycka eller sorg, som ej är medveten, är ingen olycka.

* * *

Afund.

 , blomma invid bäckens rand,
 Kan du min afund stilla? —
 Du ler i aftonsolens brand,
 När trast och siska drilla,
 Af vågen blir du perlbästänkt,
 Af ängens ljufva doft beskänkt. —
 O blomma, blomma lilla,
 Kan du min afund stilla?

Men ej för aftonsol och sång
 Och våg och doft jag känner,
 Hur, när jag ser dig, mången gång
 Mig afundsglöden bränner.
 Nej, du, du har ej *känslans natt*
 Och *tankens skoningslösa skratt!* —
 O blomma, blomma lilla,
 Kan du min afund stilla?

* * *

Jag är öfvertygad om, att du känner till hvad det menas med letargi, kroppslig sömnsjuka; jag känner till den andliga. Dess symptomter äro mycket lika hvar andra och kunna kännetecknas genom följande uttryck: "jag vill lära språk — jag vill blifva historiker — vara hjälpsam mot de fattiga — deltaga flitigt i "föreningen för fallna kvinnors upprättande" — jag skall "i morgon" skrifva en uppsats om "reform i undervisningen" o. s. v., men nu, för en stund, hvilat jag mig". — "I morgon" göres alt stort; "i dag" sofves alt hvad sofvas kan.

* * *

Jag medger, att det gifves så mycket spelrum lemnadt åt försynen, eller hvad man må kalla den ledande kraften i verlden, att icke hvarje menniska med nödvändighet *måste* blifva det ena eller det andra, men hvad jag strängt fasthåller är, att det finnes menniskor, för hvilka blott *en* väg är gifven, och hvilken de således *måste* gå. En individ *måste* nödvändigt bli försupen, en annan

girigbuk, en tredje Dohlströmmare; någon gång har man, som jag, att välja mellan tvenne vägar lika dåliga: mellan dårhus och sjelfmord. I dårhus vill jag ej vistas, ty min sinnessvaghhet skulle där ganska snart antaga formen af "dementia" eller "paranoia", och detta är den gemenaste form af tillvaro, jag vet, ty då är man blott en matsmältningsmaskin, men på samma gång en fasa för anhöriga och f. d. vänner (jag säger f. d., ty vänskapen har ännu aldrig tagit ett hospital till mottagningsplats); återstår således sjelfmord. Med hvarje år mognar allt mer och mer hos mig detta beslut; det är en röst i mitt inre, som blir allt starkare. Den sjunger ej vemodigt och sorgfullt, utan sireniskt. Döden är ej för mig ett benrangel, utan en antik marmorstod; kall och tyst — men skön. Man säger, att mannens ideal ej är det samma, som barnets var, men så är det dock för mig, ty detta var ständigt döden. Den har jag alltid målat med de skäraste färger, tecknat med de skönaste linier; de kristne älska den uppståndne Jesus, jag älskar den döde.

* * *

Ett stjärnfall.

Det var en tyst och ödslig natt,
 Belyst af stjärnors ljus,
 Då jag vid elfven ensam satt
 Och hörde vågens brus.
 Det tycktes mig, att hvarje gång
 Den slog mot strandens vall,
 Ljöd det en sällsamt sorglig sång
 Utur dess dunkla svall.

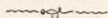
Hvarthelst jag såg, alt dystert var
 Och tyst som i en graf,
 Och ingen grönska stranden bar,
 Blott kyla vinden gaf.
 Det tycktes mig, att nattligt land
 Liksom en öken låg,
 Där aldrig, född af solens brand,
 En blomma dagen såg. —

Men plötsligt genom rymden sköt
En stjärna ljus och klar.
Dess stråle tusenfaldt sig bröt
Så rik och underbar.
Ifrån sin himmels ljusa rymd
Hon sjönk alt längre ner,
Och, småningom af mörkret skymd,
Hon syntes snart ej mer. —

O, kan du det, så säg mig då,
Hvi stjärnan sjönk i natt,
Hvi hon ifrån sin himmel blå,
Där hon så klar var satt,
Nu sändes långt i mörkret ut
Från sina syskons dans
Och slocknade, då hon förut
Var idel ljus och glans?

O, kan du det, så säg mig då,
Om stjärnan en gång skall
Som fordom le från himlen blå,
Förlåtas för sitt fall? —
Kanske dock bort dess glans skall fly,
Hon sjelf blott sjunka ner,
Fördunklas utaf nattens sky
Och *aldrig* stråla mer. —

O, kan du det, så säg mig då,
Om hvarje själ, som log,
Lik stjärnan uppå himmel blå,
Med härlig glans, men tog
En gång ett steg som bar till natt,
Till undergång och död,
Skall återfå sin oskulds skatt,
Sitt hjärtas rika glöd?

När jag vid öfverfarten af Öresund såg hafsvågorna dansande skimra i månskenet, tycktes det mig, som hade de lif, och som sökte de, ehuru förgäfvnes, att sträcka upp sina våta armar emot månen. Jag trodde mig hvarje ögonblick skola få se necken med hafvets döttrar gunga fram öfver den silfrade vattenslätten, och det var som hade vågorna hviskat: "kom hit, kom hit!" — Jag afundades Kristus, som kunde gå på vattnet, ty att *du* fått göra det, det skulle hafva varit en outsäglich fröjd.

* * *

Jag vet hvad kärlek är bättre än mången annan, ty jag älskar olyckligt, obesvaradt. Den, hvars kärlek är besvarad, är lycklig, men han känner dock ej till kärleken i all dess djup och vidd; detta känner endast den, som älskar olyckligt. Om du skulle kunna tänka dig en huggorm, som älskar en näktergal, elden, som älskar vattnet, djef-

vulen, som älskar Gud — då egde du en föreställning om min kärlek. Att den ej kan realiseras, det är däröfver jag *mänskligt* sörjer; om den kunde det eller vore realiserad, skulle jag sörja *gudomligt*, ty jag skulle då draga ned det sköna, det heliga i stoftet. Öfveralt, hvarthän jag blickar, äro endast två vägar mig gifna, och jag *kan* ej gå, *bör* ej gå någondera. Jag är som en klippa i det stormiga hafvet; solen har rätt att göra mig glödande, vågorna att tum för tum undergräfvat mig, vindarne att tjuta omkring mig, men sjelf kan jag blott — vara en klippa!

* * *

Mig hopplös kärleks eld förtär.

Du sagt mig det. Mitt öga mattas,
Min kind blir mera blek och tård.
Du märker, att mig något fattas
Uti den hela, vida verld.
Du frågar mig, jag vill dig svara,
Och du förstår min sorg förklara,
I fall du vet, hur arm den är,
Som hopplös kärleks eld förtär.

O, om du visste, hur den bränner,
Den glöd, som i mitt hjärta bor!
O, om du visste hvad jag känner,
När nu min sorg jag dig förtror.
Ty älska något, man kan finna:
En hugstor själ, en ädel kvinna,
Det är en fröjd, som Gud beskär,
Men hopplös kärlek mig förtär.

Ty ur mitt hjärtas djup det stiger
En bild så ren och underbar,
Och världens usla äflan tiger,
Och måttlös lusta flyktar snar,
Och alla himlens englar draga
Till jorden ner att mig ledsaga —
Men ack, det blott en drömbild är.
Mig hopplös kärleks eld förtär.

Väl sägs det, att i forna tider
En konstnär danade en gång
Ett verk, så skönt, att Zeus omsider
Uppå hans bön bröt marmorns tvång
Och skänkte lif åt kalla dragen,
En själf full tjusning åt behagen. —
En drömbild blott min älskling är.
Mig hopplös kärleks eld förtär.

* * *

På vägen mellan Köpenhamn och Korsör var det ett blekt månsken lägradt öfver de gulnade slätterna. Ångorna från lokomotivet dansade bort förbi mig, och jag tyckte mig i dem se Waldemar Atterdags energiska anlete, Nils Ebbesens trofasta drag, drottning Margareta med sina tre kronor. Det var ett bacchantiskt tummel af gestalter; när den ena gick, kom den andra, och så undan för undan. När jag såg detta, fick jag en aning om framtidsposien. I stället för ängsdimmans trolska slöja skall man däri besjunga lokomobilens frustande ångor, i stället för skördemännens sång den mekaniska positivorkesterns "oafbrutna bas". Älskarinnan ger sin älskare den sista kyssen per telefon af Johnson et Companis tillverkning, och det mest poetiska och tilltalande man kan framställa på scenen blir ej ett älskande pars afsked, utan en fabrik för tändstickor, varande i full gång. Det komiska blir liktydigt med framställningen, huru man förtjenar penningar, och det tragiska, huru man gör bankrutt. En falsk cession, där intrigerna äro många och spännande, tjänar till stoff för ett skådespel,

som har ett tragiskt slut, om hjälten häktas, komiskt, om han blir finansminister. Så kommer man så småningom in i en annan värld, och den blir nog lika god som den nuvarande. Degen är den samma, endast bakelseformerna äro något olika.

* * *

Ensamheten har lärt mig diktens ursprung. Ofta griper mig en outhärlig längtan att hafva något att älska. De aflägsna kära äro mig ej nog; öfver dem hvilar likasom en dimma af förgätenhet. Då denna längtan griper mig, är det ej ett begär efter okroppsliga ting, utan efter verkliga gestalter, och då ser min fantasi öga, huru lockar skimra, kinder glöda, ögon tindra i detta mystiska, stämningfulla ljus, hvarmed den vet att omhvärfva sina skapelser. Då älskar jag innerligt och hängifvet, då vandrar jag i en annan värld, som bär jordens drag, men ej eger dess sorger, då finner min själ ett uttryck för sin trängtan — den diktar. Så föder ensamheten längtan, längtan förbinder sig med kärleken för att väcka fantasien, och denna låter sångerna tolka, att det ej är ett rent gudomligt, som den bär inom sig, utan att, om ock detta är öfverjordiskt och hänförande, det dock med ett band är förenadt med människans värld — ljudet, tonen, sången. — Heliga ensamhet, det är du, som skapar dikten!

* * *

Ack, en gång det sköna skall förgå!

Kom till mig en mö så blid och fager
 I den strålande sommarkväll.
 Hennes blick var ljus som solens dager,
 När hon såg mot de höga fjäll.
 Hennes bruna lock var mjuk och rik
 Och gestalten smidig, elfvalik.
 Men uti mitt hjärta ljöd det så:
 "Ack, en gång det sköna skall förgå!"

Skönjde jag en blomma daggbegjuten
 Vagga stilla på grönan äng,
 Utaf vestans milda fläkt omsluten,
 Doftomsusad af blomstersäng,
 Väcktes veka känslor i mitt bröst; -
 Jag mig tyckte höra nordans röst:
 "Snart, ja snart jag bryter dig också!" —
 Ack, en gång det sköna skall förgå!

Stod jag uppå älfvens gröna stränder,
Såg, hur kvällsolens glans sig spred,
Hur den strödde ut med fulla händer
Rosendoft öfver berg och hed,
Verlden strålande och skön jag fann;
Solens klara ljus dock snart försvann.
Uti natt jag stod vid böljor blå.
Ack, en gång det sköna skall förgå!

Hårdt det är i lifvets vårdag finna
Ro och tröst i det skönas glans,
Men att se det dock så snart försvinna
Som vid morgonen elfvadans.
Som en hägring blott en stund det ler,
Strålar, tjusar, synes icke mer.
Därför ock mitt hjärta sucka må:
"Ack, en gång det sköna skall förgå!"

* * *

Det ligger någonting tryckande öfver Berlin, som jag ej kan förklara. Byggnaderna äro sköna, "Unter den Linden" är en behaglig promenadplats, och Thiergarten en så vacker och vidsträckt park, som man någonsin kan önska sig. Alla menniskor klaga dock öfver, att Berlin är en förfärligt obehaglig stad. — Hvad kan vara orsaken? — De fem milliarderna, hvilka man anar en gång skola röfvas tillbaka?

* * *

Jag älskar poesi, emedan det är min själs morfin. Det söfver, det låter mig domna bort. Ty i det ögonblick jag diktar, lefver jag sjelf ej mera; jag har försvunnit för de verdars skuld, som jag skapat. Det är min egen själs sjelfmord, det är den stora försoningsfesten mellan mig sjelf såsom varande egoistisk och skönhetsens gudomliga värld. Men jag önskar, att jag skulle kunna somna in vid dess vaggsång helt och hållet. — O min döds-

längtan, min dödslängtan, när skall du stillas? Om jag egde alla himmelens stjärnor och all jordens ära, skulle jag dock vilja dö! —

Hvarthän skall detta bära? —

Till helvetet! —

“Helvetet är ett ställe, där man ej älskar“, säger ett visst helgon — kvinligt naturligtvis, eftersom hon sätter kärleken så högt. Då vore dock helvetet ett härligt ställe, ty “kärleken“, säger Byron, “är lifvets förbannelse!“ Endast lifvet finnes då kvar. Men Byron glömde dock att *säga* — han *lefde* det i stället — att “lifvet är en förbannelse.“ — Bort med förbannelsen!

Jag inser nu, att Hamlets ord: “Gå i kloster, Ofelia! Hvarför skulle du föda syndare till verlden?“ äro de djupaste och sannaste ord, som någonsin blifvit sagda. Ty att afla barn är ju enligt kristendomens läror det samma som att befolka helvetet. Om en far kommer till himmelriket, men hans son till helvetet, hvem har skaffat dit honom?

* * *

Jag tecknar “svart på hvitt“, men är detta mitt inre lif? — Jag börjar nu på att ana, att jag tillhör den klass författare, som hafva rikedomar af poesi i sitt innersta, men ej kunna framställa dem i yttre form. Så kan en Lippi måla blida madonnor, en Rafael ännu mera idealiska, en

Spagnoletto Kristi törnekröning i halfdunkel med blod och gissel och förvridna anletsdrag — men det fins målare, som aldrig målat något. Icke därför att deras geni ej skulle kunna förmå det, eller deras känsla ej skulle kunna fatta det, utan emedan jorden ej har sådana färger, som de behöfva. Därför lemna också sådana konstnärer ofta menniskornas vimmel, deras verld blir mera inåtvänd, deras atelier, som oftast, icke alltid — ett hospital. Någon gång blifva de pantlånare eller korrekturläsare.

* * *

Vissnade blommor.

Ett fång utaf blommor hon samlat har
 Och döljer dem så i sitt sköte.
 Sin älskling hon väntar, att han så snar
 Skall skynda till hennes möte.
 Och då vill hon slöja utaf sin skatt
 Och fröjda sig åt hans klingande skratt.
 För honom hon plockat blommorna små,
 Konvaljer hvita, violer blå.

Hon törs icke se uppå dem en gång,
 Då kunde ju doften försvinna.
 Hon sitter och väntar kvällen lång.
 Snart skulle han henne finna.
 Han skulle då tyda vid bäckens vall
 Af blommornas språk hennes känslors svall. —
 Hvem skulle ej röda rosor förstå,
 Konvaljer hvita, violer blå?

Så tänkte hon, och han kom till slut
 Och intill hans bröst smög hon sakta
 Och se'n bredde sin skatt utaf blommor ut,
 Att han måtte dess skönhet betrakta. —
 Med vemod han såg dem och hviskade blott:
 "Jag vissnade blommor af dig ju fått!" —
 Hon teg och blott in i hans öga såg.
 En fråga så djup i den blicken låg. —

O, vissnade blommor, er känner jag väl,
 Hvar gång en sång jag vill dikta!
 Det doftar, det strålar, det ler i min själ,
 När känslorna trängta sig bikta;
 Men blifva de lösta, och få de gestalt,
 Då mista de friskhet och vällukt och alt. —
 Och jag, som trodde mig äga ändå
 Konvaljer hvita, violer blå!

* * *

Om jag egde solsken och vårluft och blomsterdoft, så skulle jag bilda en kyss därutaf och gifva den åt dig, men nu har jag blott midnattsmörker, grafstank och munväder — kan du däraf bilda ett fodral åt ditt hjärta, så tag det!

* * *

Hvad det talas mycket om "det egna jaget". Säg ett ord, som intresserar mig, och genast kommer ett jag af de tusende, som jag eger, och skratrar åt det, så ett annat och gråter, så ett tredje och hånlar o. s. v. i oändlighet. "Det egna jaget!" Hvilket är det rätta af dem alla?

* * *

Lifvet förefaller mig som att sitta stund efter stund och skrifva frågetecken ????? — hvarpå man ej kan erhålla svar.

* * *

Gud har skapat motsatserna, menniskofantasien
enheten.

* * *

Det ligger en djupare fröjd i att gråta än i att
skratta.

* * *

Om du visste, hur jag älskade dig — då jag
ej ser dig! Det är osynligheten jag vill skåda, det
ofattbara jag vill omfamna, det utsägliga jag vill
omtala.

* * *

A propos lik, så har jag upphört att tro på
försynen.

* * *

Jag gläder mig mycket åt yttersta domen, sär-
skildt att då få träffa — Maria Magdalena.

* * *

När Kristus afklädde sig sin gudaskepnad och
påtog en tjänares, var han en djupt sjunken och
fallen man. Men hvad var detta emot en af våra

dagars fallna kvinnor? Han hade ju sin gudom, så att säga, i reserv; de — tukthuset. —

O Gud, jag söker håna dig och dock älskar jag dig så utsägligt! Gör mina ögon blinda och min tanke slö, att jag en gång må få skåda dig! —

* * *

Nu känner jag mig åter lugn; krisen har gått öfver. Den kännes starkast om kvällarna och beror på en börjande atrofiering af venstra hjärnhalfvan. Intet inre utan yttre! Den är nu öfver för i kväll, men kommer åter i natt vid 1 à 2-tiden, då jag tager mig en promenad i sömnen. Ty när jag då ligger i sängen, kommer någonting svart, kyligt, galgligt och sätter sig vid mina fötter samt börjar sina attentat mot mig; jag springer upp ur sängen, och så börjar den tysta dansen. — I kakelugnen? — Nej, där kan jag ej gömma mig! — Under sängen? — Omöjligt! — Fram och tillbaka, fram och tillbaka, så ett långsamt, hemskt uppvaknande. — Den högra hjärnhalfvan har segrat öfver den venstra!

När jag blef född, stod Gud vid min vagga och sade åt mig, att jag skulle få välja mellan ett skarpt förstånd att genomskåda det *onda* i världen och vansinne. Ehuru ett barn, tvekade jag dock mellan dessa båda, och denna tvekan begagnade sig djefvulen utaf och sade: "Ja, då skall du hafva båda två!" — Och därvid blef det!

Djefvulens närmare bekantskap ville jag göra; det är en mycket mera intressant person än Gud. Gud är en god själ, säges det, men skulle jag ex rebus humanis tillåtas göra ett analogislut, så blefve han dum på samma gång, och sådant folk blir tråkigt i längden. Djefvulen däremot är skarp-tänkt; huru skulle han annars kunnat uppfinna dogmerna?

* * *

Man talar om "fordna tiders barbari". — Än det nuvarande Preussen? —

* * *

Die Siegessäule.

Uti morgonens rodnande ljus för min syn
 Gigantiskt den reste sig upp emot skyn,
 Den talade tyst om triumfernas fröjd
 Öfver fiendeätt, som till stoftet var böjd.

Där var marmor och guld, där var skön mosaik;
 I solen den glänste, en blomsterbädd lik.
 Relieferna tolkade minnenas glans,
 Den seger, som öfver tre fiender vans.

Och öfverst Victoria strålande stod
 För att löna den segrandes manliga mod
 Med en gyllene krans, som hon bar i sin hand. —
Ve, den dröp som af blod uti morgonens brand!

Man beklagar Akropolis' förstörda skönhet, Xeuxis' multnade målningar, Kallimakos' åt glömskan offrade jamber, med ett ord, man beklagar alt det sköna och snillrika, som för alltid förstörts och förglömts här i verlden, men ännu aldrig har jag hört någon, som yttrat sin sorg öfver, att den ädlaste andes lifsskildring blifvit en barnsaga, en parodi, ett splittradt Akropolis, en nedröckt da Vincis "Nattvard". Evangelierna utgöra den gräsligaste parodi på något gudomligt, som jag någonsin läst, just därför, att de på samma gång äro naiva. I dem ser man, huru planen till ett grekiskt tempel tjänat till uppbyggande af en turkisk kiosk. När muhamedanerna öfvermålade Sofiakyrkans guldmosaiker, när munkarne skrefvo vanvettiga legenders öfver klassiska författares snilleverk, hvad var väl detta mot det, som dessa "religionens skogsmenniskor", dessa lärjungar gjorde, då de framstälde Kristi lif som en taskspelares tvetydiga framfärd, gjorde hans uppträdande till en nykterhetspredikants skryt och skräfvel, förståndsslöhet och sinnesuppblåsthet, hans död till en teatralisk knall-effekt!

Du tror, att jag säger för mycket, men se ej blott på hvad som faktiskt finnes i evangelierna, utan äfven på hvad som *kunnat* finnas där — om Jesus erhållit sig värdiga lärjungar. Huru Jesus underlägsna äro ej desse! När Jesus är i högsta själsvånda, sofva de, när Jesus är i fiendens våld, nekar en af dem fräckt till att någonsin hafva känt honom, när Jesus talar om "ett rike, som ej är af denna världen", fråga de, om de ej i silfver och guld, i makt och yttre ära dock skola erhålla belöning för sina tjänster! Det ligger en hjärtslitande sorg i Jesu ord, då han säger, "att han hade ännu mycket att säga, *men de kunde det icke bära*". Jesus var en Michel-Angelo utan marmor att arbeta uti, en Milton utan tunga och händer, en Paganini utan fiol — han bar snilletts största förbannelse att som Titania blott ega ett åsnehufvud att älska, att bära en rik sådd för årtusenden i sitt inre och ej ega någon mark att låta den gro uti. Sannerligen, Sokrates blef ett af mensklighetens ädlaste minnen, därför att han hade en Platon, som kunde skildra honom i hans rätta glans, Jesus blef ett vidunder, som hvarken är människa eller gud, emedan folkfantasiens i dessa fiskarebönders skepnad togo honom med okunnighetens absoluta sjelfförtröstan till sin obestridda egendom. *Platoner* hafva kommit *sedan* och sökt att återställa bildens skönhet, men hvem kan af en kinesisk afgudabild göra en Fidias' Zeus?

Nu mera kan jag ej gråta öfver något skönt,

som går under, ty att gå under, däri ligger ej någon olycka, men jag kan gråta öfver, att det högsta gudomliga, som skänkts menniskan, skulle så öfverlämnas åt häfderna. Den turkiska kiosken har blifvit det allra heligaste, okunnigheten har blifvit gudomlig vishet, världens ädlaste man en skrällare — men upp och ned, det är ju så verlden vill hafva det!

* * *

Hånet är kärlekens barnbarn. Kan du räkna ut den slägtledning, så känner du människohjärtat.

* * *

När man kommit till den ståndpunkten i lifvet, att man tycker alt vara fraser, återstår som det högsta af alt att erhålla "ett stort namn". Detta är dock en af de mest behagliga fraserna.

* * *

Nog har jag hört, att människor dö af kroppslig hungersnöd, men aldrig af andlig. Detta beror troligen på presternas förmåga att hafva uppfunnit "koncentrerad trosdrank som lämplig själaföda i andlig hungersnöd".

* * *

Att *ega* vänner är ingen konst, men att *behålla* dem!

* * *

Europeerna sörja en afiden med svart, kineserna med gult. — En skarpsynt människovän sörjer icke alls.

* * *

När man allmänt inser, att alla kyrkor äro afgudahus, då först är världen civiliserad.

* * *

Har du trampat ned gräs någon gång? — Hvarför undrar du då på, om du sjelf blir nedtrampad?

* * *

K. Kärlek. V. Vänskap. — Dessa ord begagnas mycket i lifvet, med största fördel uti ABC-böcker för nybegynnare, som behöfva till minneslexa ord, som börja med K. och V.

* * *

Att älska och gifta sig med den, man älskar, är det samma som att vara brinnande varm och

dricka ett glas iskallt vatten. Antingen blir man afkyld eller ock — dör man på affären.

* * *

Att människorna älska ljuset är alldeles naturligt. Det är ju detta, som kläcker ut maskarna ur kadavren.

* * *

Dumheten har skapat flere "genier", än genierna sjelfva.

* * *

Menskligheten är ett dårhus; hvarje människa en profkarta på åtminstone *en* dårskap.

* * *

Stöt människorna ifrån dig, så komma de!

* * *

Julafton i Berlin.

Julafton det var, och så ensam jag gick
Bland folket "Unter den Linden".
Från höger och venster en knuff jag fick,
Och isig var nordanvinden.

Min tanke till Jesusbarnet flög,
Som skulle förlossa världen,
Som skulle förena båd' låg och hög
På villande jordefärden.

Jag såg det ligga i krubbans sköt'
Och lyfta sitt undrande öga
Mot helga stjärnan, som vänligt gjöt
Sin glans öfver fästet höga.

Jag tänkte, det skall dock komma en tid,
Då Ditt ord förverkligadt blifver,
Då Du försoning och tröst och frid
Hvar troende ande gifver.

Ur hjertat klang det en glädjeton:
"Du tror då på Frälsaren ändtligt?" —
Det var Jul! — I Poppenbergs restauration
Jag superade. — Utomordentligt!

* * *

Menniskornas lif börjar med sömn och slutar med sömn. Ej underligt då, om största delen af dem dess emellan äro yrvakna!

* * *

Menniskans styrka ligger i illusioner.

* * *

Samhället syndar uti den enskilde.

* * *

För mig såsom kännande är lifvet en smärta, för mig såsom föreställande ett virrvarr af bilder, för mig såsom tänkande en studie — men smärtan är djup och oförklarlig, bildernas virrvarr evigt vexlande, och studiet ett arbete, som tjenar till intet.

* * *

Menniskan måste vara antingen stolt eller undergifven, hon måste antingen förtalas eller nedtrampas.

* * *

Tankestreck få ofta stå i stället för tankar.

* * *

Den enda känsla, man bör hafva för menskligheten, är *medlidande*.

* * *

Hvad är större? —

Att se en verld med dess lidelser och dårskaper, dess lättrogenhet och dess sjelfviskhet, dess många *ansatser* till det goda, men dess ständiga *utförande* af det onda, att sjelf lida djupt och utesägligt därvid, men dock *le*, le föraktligt åt alt —

eller att se en verld med alla dess lidelser och dårskaper, dess lättrogenhet och dess sjelfviskhet, dess många *ansatser* till det goda, men dess ständiga *utförande* af det onda, att sjelf lida djupt och utesägligt därvid, men dock *älska*, älska alt gudomligt.

* * *

De skarpaste hufvuden hafva aldrig nedskrif-

vit sina tankar, och de ädlaste mäns namn hafva aldrig uppptecknats i häfderna.

* * *

Skall ej kraften tyckas vara starkare i jämförelse med svagheten än med styrkan? — När jag samtalar i högre ämnen med de inskränkta, sjelfviska andarna, känner jag mig i ett nu vid deras inkast slagen och förintad; studerar jag åter en stor mans tankar, då sväller min kraft, då känner jag mig färdig att trotsa en verld.

* * *

Hvartill skall ett evigt lif tjena, då man har så nog af ett timligt?

* * *

Snillet har ingen ålder.

När tankeförmågan står stilla, har snillet en gudomlig aning.

* * *

Penningar äro menckliga egenskaper i kroppslig, själlös form. Den förbannelse, som ligger däruti, beror därpå, att *alla* egenskaper erhållit *samma* form.

* * *

De "store männernas" betydelse torde hufvudsakligast ligga däruti, att deras bildstoder äro särdeles lämpliga försköningsmedel för allmänna platser och torg.

* * *

Jag kan ej annat än le medlidsamt, när personer uttrycka sin förvåning öfver, att jag ej går med för att se den eller den furstliga personen, den eller den illuminationen. Dessa menniskor tala, som visste de ej, att det gifvits en Sokrates, en Julius Cæsar, ett Neros gyllene hus. Men den, som verkligen tänker på och reflekterar öfver detta, äflas ej vidare att se, hvad denna tidsålder har att erbjuda. Jag fick ej höra Sokrates tala öfver själens odödlighet, därför är mig hvarje nu lefvande professor philosophiæ blott en af staten föreskrifven katederdekoration, som har att mekaniskt upprabbla några utanlexor, jag fick ej skåda Julius Cæsar i imperatorsglans på Capitolium, därför kan också "Der Siegesgreis" hålla sig i bakgrunden, jag fick ej vandra genom Propyleernas skimrande pelargång, därför är ett nutida prålände lustslott mig en styggelse.

Detta vilja naturligtvis ej de medgifva, hvilka tro på denna barnsaga, som kallas "utveckling". En utveckling finnes i sjelfva verket ej, såvida den ej är absolut, d. ä., såvida ej ett i och genom sig sjelft bestående är satt såsom målet för människans

sträfvan och äfven småningom realiseras. En relativ utveckling kan sägas likna vågornas stigande och fallande, en absolut åter dessa vågors så småningom skeende undergräfvande af en klippa, hvarmed tänkes vara gifvet (i detta undergräfvandets fulländning) målet, det enda absoluta för vågornas brottning. Men om vi tillämpa detta på mänskligheten, så realiserar den ej det absoluta målet, det goda, utan innesluter alltid i sig det onda, om ock detta framträder under olika former. Visserligen hafva vi ej slafveri — men vi hafva fabriksarbete, där en person *måste* arbeta 12 timmar på dygnet för att kunna lifnära sig; vi hafva ej tortyrkammare — men vi hafva fängelse i mörk cell; vi hafva icke lifegna — men vi hafva utsugna torpare; vi hafva ej menniskooffer — men vi hafva prostitution. Ställ dessa skuggsidor tillsammans — och det förgångna triumferar öfver det närvarande! Ingen har kunnat *bevisa*, att det finnes en absolut utveckling, utan man *tror* det endast, men tron är det samma som Spinoza säger om Gud: den är okunnighetens asyl.

Men i och med detta tvifvel på utvecklingens tillvaro är äfven gifven den totala betydelselösheten af den persons lif, som hyser detta tvifvel. I och med detsamma gifves ingenting att arbeta för, ty alt är ett Penelopes arbete, i det att den väf, som ett århundrade väfver, repar det följande upp, och slutet på mensklighetens historia blir därigenom just det samma som Hegels "tänkande af tänkan-

det“; det innehåller alla momenter — men upphädda.

Därför förefalla mig människorna som en skara tanklösa trollsländor, som födas vid soluppgången och dö i skymningen. De dansa i solljuset, de sörja en skadad vinge, de kasta sig begärligt öfver en döende mask, som råkat i deras våld, de tro, att på andra sidan träsket ligger en annan liten skuggig dam, dit de draga i skymningen, och så slumra de in för att multna ned vid strandbrädden. Äfven trollsländorna tro på ett himmelrike, därom är jag fullkomligt öfvertygad, ty deras lif, i öfrigt så likt människornas, kan ej sakna denna nödvändiga öfverensstämmelse. Frågan om himmelrikets tillvaro kan för öfrigt lätt lösas genom att besvara en annan fråga, som är alldeles identisk, nämligen: fins det fantasi hos den eller den varelsen? Apan har fantasi, altså har hon en himmel; svinet har möjligen icke en sådan. Det skulle vara intressant att utreda de olika facer, hvarunder idéen om ett himmelrike framträdt för människofantasiens: de “troendes“ englamusik, muhamedanernas älskogsträngtande houris, eskimåernas sältran och tjenstepigornas gardister skulle bilda en härlig kedja af bilder, “hvilka“ — för att tala i tidningsstil — “vore värdiga att förhärligas genom en mästaress pensel“. I det “rent kristliga“ himmelriket, dit de troende efter yttersta domen komma, säges det, att englarne sjunga och spela på harpor inför lammets tron. I hundarnes him-

melrike kommer det troligen *ej* att musiceras. Ett rum, där harpor spelas, blir troligen *deras* helvete. —

Min studievän, serbiern, han med de bleka kinderna och de svarta ögonen, talade med mig i dag om klosterlifvet därnere i Södern, och då grep mig en önskan, som jag gerna ville förverkliga. Jag tyckte, att det skulle vara så ljuft att draga ned till Söderns härliga länder, se Firenze och Roma, Venezia och Napoli och sedan, sedan — gå som munk i kloster. Att blifva katolik skulle *ej* vara det ringaste förhatligt för mig, ty om man *måste* taga färgadt glas i stället för det rena, hvita, så kan det just göra det samma, om man tager det som är rödt i stället för det som är gult. Och sedan skulle det vara ett härligt lif att sitta i sin cell och mumla gamla munkböner och se, hur våren kom, och hur våren gick år från år, tills man sjelf försvann en stilla vårkväll. Att så småningom utplåna ur sitt minne, hur hemlandets berg blånade, hur dess dalar grönskade, dess elfvar sjöngo, att glömma släkt och vänner, fosterland och hela verlden och endast tänka på Jesus och den heliga Maria och alla englar — o Gud, "det vore en nåd att stilla bedja om!"

* * *

Gudslängtan.

Aldrig i verlden, jag vet det förväl,
Finner jag vännen, som ständigt min själ
Söker se'n barndomens dagar.
Det var en tjusande dröm, som bedrog,
Det var ett irrbloss, som lyste och dog.
Därföre är det jag klagar.

Förr stod han för mig i skuggande lund,
Doftade mot mig i blommornas rund,
Blef utaf skyarna buren,
Sorlade sakta i källornas våg,
Sjöng uti vindarnes lekande tåg. —
Nu är den bårlagd, naturen.

Steg så en tanke vid midnattstid
Upp ur min själ under rastlös strid,
Fångade hjärta och sinne,
Bjöd mig att tvifla, att tvifla på allt;
Hårt blef mitt sinne, mitt hjärta blef kallt.
Snart rådde mörker därinne. —

Hvar är min älskling, hvar finner jag den?
Hvar är min egen, min hjärtevän?
Dväljs du, o Gud, i din himmel? —
Dagarne vexla, och år efter år
Flykta sin kos, men ensam jag går,
Ensam bland menskornas vimmel.

* * *

Det finnes menniskor, som stå nära djuren, och de äro lyckliga, ty de äro omedvetna om något bättre. Men det finnes andra, som stå närmare något högre, rikare, härligare, och den som vet, huru det kännes att blicka in uti en lockande blomstergård, men sjelf stå utanföre i ödemarken och frysa, han vet också, hvad sådana andar känna. Att lefva som menniska och dock ej vara det, är att känna sig som en gud, inspärrad på dårhus.

* * *

För att vara en verklig skald måste man hafva en sorg, som tär, en längtan, som aldrig släckes. Endast sådana dikter, som hafva dessa till källa, lefva evigt, ty den menskliga glädjen är förgänglig, men hvad som är evigt, det är den mörka bakgrunden, hvaremot lifvets mer eller mindre ljusa gestalter afteckna sig.

* * *

Sällsamma motsägelse! Jag söker det eviga och omfattar det mest fåfängliga. Om världens störste och ädlaste man komme till mig och vore klädd i usla och trådslitna kläder, skulle jag säkerligen, innan han började för mig förklara lifvets gåtor, bedja honom först gå till en skräddare, ty jag kan ej tänka mig erhålla sanna ord från ett trasbylte. Skräddaren först, och Gud sedan, skönhet först, sanning sedan. Hvarför gaf sig ej Gud till skräddare, hvarför blef ej det sanna skönt?

* * *

Jag förstår ej, hvarför jag skall intressera mig särskildt för *mig sjelf*. Det fins ju så många "mig sjelf", hvarför skall jag taga just detta vissa?

* * *

Om man samlade alla glädjetårar och lade dem till alla sorgetårar, som utgjutits på jorden, vore det det samma som att spotta i hafvet.

* * *

Man säger, att is och eld aldrig kunna förenas, utan att undergå förändring. Men nog flyter i min själ en isflod på ett glödande lavaberg!

* * *

Antikens konstidealer äro vida skönare än kristendomens. — Hvarför? — Kristendomens äro ju *döpta!*

* * *

Ibland *vet* jag hvad det vill säga att vara vansinnig. Kommer en gång den stunden, att jag *känner* det, så är jag det också.

* * *

Att jag förut lefvat som en gud, det tror jag, att jag också förut lefvat som människa, är jag nästan säker på, men att jag lefvat mycket länge som kameleont, det vill jag våga min salighet på.

* * *

Att *vara* ett snille är intet emot att vara *erkänd som ett sådant*, om man också i sjelfva verket ej är det. Det ena är att få ett halft *löfte* om en god stek, det andra att *äta* den.

* * *

“Har du hört sanningen om den Evige?” fråga människobarn från skilda landsändar. Och så börja de att berätta: “Det var en gång en dödlig, som”...

* * *

Förut offrade människorna kreatur och frukter åt gudarne. Nu hafva vi, Gudi lof, kommit till en högre ståndpunkt: *vi offra ord!*

* * *

Elevation är det skönaste ord i världen — näst resignation.

* * *

Den, som blifvit utsedd till en stor man, ett ideal för efterverlden, har här i lifvet fått en svår uppgift. Ty känner han med sig sjelf, att en efterverld skall sätta honom bland sina store, om ock hans samtid ej kan eller vill uppfatta honom såsom sådan, då måste han gå en väg, som få före honom förmått tillryggalägga. Han får ej hata, ej vredgas, ej vara fåfäng eller högmodig, med ett ord, visa något, som skulle hindra den härliga gudagnistan hos honom att framträda i sin rätta glans. Men för att komma därhän fordras årslånga lidanden, ty någon annan absolut storhet finnes icke, än den, som lidandet skapat. Den verkligt store är för de förblindade människorna såsom lyckan; vanligen förstår och inser man den, då den är borta. Den store är lik en diamant, som slipas; slipningstiden är lifvet, den härliga glansen kommer efter detta. Han är lik klippan, som står dyster och ensam; först såsom söndersplittrad och

krossad kan den tjena till underlag för vägarne öfver träsken och morasen.

* * *

Gud är människans ideal, men människan är icke Guds. Däri ligger hennes grundolycka.

* * *

Mången tror, att det ligger en lycka uti att vara en "stor" man. Visst icke! Detta är nämligen ett af de få egenskapsord, som för egaren ej har någon positivus; han vill alltid bli *större*.

* * *

Vill du hafva ett exempel på, att det ej finnes någon rättvisa här i verlden, ett jättestort exempel, så betrakta judarne. Intet folk har lidit så mycket [som detta. Under romarnes herravälde voro de vanmäktige underlydande, under medeltiden hundar, i vår tid ett slags parias. Jag satt en kväll i Berlin i en restauration "Zum alten schweren Wagener" tillsammans med en af mina intimare vänner, en jude, och denne skildrade för mig i mörka färger, huru den judiska raceprägel var ett Kainsmärke.

Historien om Ahasverus är ingen saga, utan verklighet; skilnaden är endast den, att *hela* judendomen är denne Ahasverus. Gåfves det en gudomlig rättvisa, hvarför skulle då detta folk lida *altid* och *öfveralt*? Sannerligen, äran att hafva sett Guds son födas i ens fädernesland är nog dyrköpt! —

Men detta judarnes hårda öde är någonting, som understödjer min teori om alltings upp- och nedvända tillstånd, ty judarne, det snillrikaste — se litteraturens häfder! — sedligaste — se prostitutionsstatistiken! — klokaste och sparsammaste — se förmögenhetsuppgifterna! — folk, detta folk, som borde intaga en plats bland jordens förnämsta, är nu tillbakavräkt som ett mensklighetens afskum. Schillers uttryck: "Verldshistorien är verldsdomen", denna *formela* sats heter *reelt*: "verldshistorien är verldsorättvisan, verldslögnen".

Denna strid emot judarne förefaller mig mycket sällsam, just därför att den blifvit uppväckt af de kristne. Vore det muhamedaner eller något hedniskt folkslag, som agiterade emot dem, då de slagit sig ner i deras land, skulle det mindre förvåna mig, men kristne — kristne, som väl måste veta, att Gud Fader sjelf har judeblod i sin familj!

Ett fragment.

Hur mörk min barm,
 Min själ hur arm,
 Mitt lif i bojor slutet,
 Af sorgens dagg begjutet!
 Mitt ideal, min verld
 I mörka drömmar snärd!
 Mitt lefnadslopp
 Går fram uppå ett grusadt hopp!

En rolig stund,
 En hvilans blund —
 Och så de hädan draga
 Samt friden med sig taga! —
 O, sorg, jag förr ej känt,
 Att lif — — det är — — fragment!

— — — — —
 — — — — —

Sagan om de fallna englarna är sublim, men man har glömt att gifva Gud en plats bland dem. Han föll, då han skapade världen. De fallna englarna älskar jag, ty jag älskar geniet, och geniet är ju, säger en författare, "en fallen gud eller engel, som söker påminna sig sin storhetstid, då han skapade verldar". Men därmed är äfven sagdt, att geniet är den olyckligaste af alla världens varelser, ty det har ännu kvar *minnet* af sin forna storhet, hvilket ej de andra hafva. Hvaruti för öfrigt det specifika för geniet ligger, är svårt att säga, men jag tror mig dock veta, att det är elektricitet i ren andlig form, excentrisk concentricitet, mensklig gudomlighet, med ett ord, det är den förkroppsligade enheten af motsatser i deras högsta potens, harmoniskt förenade. Förstår du mera af geniets natur genom detta än förut, då är jag nöjd, ty då är du en, som aldrig kommer att lära/känna hvad ett geni är. Geniet är nämligen alldeles som Boströms själfmedvetande: antingen vet man hvad det är, men man kan ändock ej definiera det, eller ock

vet man det icke — och då kan man definiera det såsom en "tidningsredaktör" eller någonting sådant. Slutet af alt är, att geniet blott kan *lefvas*.

* * *

Jag älskar solstrålar, när de fördunklas, stjärnor, när de slockna, andar, när de domna bort i den eviga hvilan. Därför älskar jag äfven natten, dit alla solstrålar, stjernor och andar draga, därför älskar jag äfven Gud, ty Gud är natten.

* * *

Det finnes någonting, som heter *samhällslögn*, hvilken är vida mera djefvulsk än den enskildes alla lögner. Samhällslögnen är lik dessa grifter, hvarom Jesus talar: utantill hvitlimmad, innantill fylld med ben och de dödas styggelse. De tio Guds bud äro hvitlimningen, brotten däremot äro styggelsen. Och så skall det alltid blifva, ty samhällslögnen är mensklighetens beständiga arfvedel. Då du hör musiken klinga vid bröllopfester, då du ser en make småleende promenera vid sin makas sida, då du hör en skald uppläsa ett dityrambiskt kväde, då du ser en skara sorgklädda människor vid en begrafning — där har du hvitlimningen; då du ser otyglad vällustnjutning, äktenskaplig misshällighet, diktarfåfånga, arfstvister — där har du styggelsen. Men hvilket är då det

konstitutiva i världen? Rikta åter din tanke på den liknelse, hvarifrån vi utgått, benhuset. Styggelsen är ju ändamålet, det konstitutiva; väggen, hvitlimningen, endast ett medel att dölja styggelsen.

* * *

Man hör ofta människor omtala, att de gjort den eller den personens bekantskap, men att denne, ehuru han hade ett mycket stort namn om sig som snille, dock var mycket "vanlig". Likasom om vanliga människor kunna i inre måtto se någonting annat än vanligt! Om de ibland påstå sig hafva gjort det, så är det blott af fruktan för att i annat fall anses för inskränkta.

* * *

Min längtan är oändlig. Men att ett ändligt väsen känner en oändlig längtan innebär den största tänkbara disharmoni.

* * *

Det absolut rätta betraktelsesättet af världen är det, som bejakar *alla* lifsformers obetingade berättigande.

* * *

Då man bedömer människorna, glömmer man vanligtvis den, så att säga, egenskapernas syntetik, som består däri, att en dålig egenskap ofta medför en god och tvärt om. Så äro snåla människor vanligtvis ordfasta; godhjärtade, slamsiga; misantroper, ömsinta; vällustiga, angenäma sällskapsmänniskor o. s. v.

* * *

Tro ej dem, som säga sig vara utan passioner! De likna lungsigtiga, som ända in i yttersta stunden påstå sig vara fullkomligt friska.

* * *

Det nittonde århundradet är optimismens århundrade hvad det yttre lifvet, pessimismens hvad det inre lifvet beträffar. Man uppfinner den ena nyttiga maskinen efter den andra, men huru många vansinniga rymma ej hospitalen, huru många själfmord omtalar ej statistiken!

* * *

Nu har jag fått ett mål att sträfva för! — Jag vill vinna de oföddes välsignelser och de dödes kärlek!

* * *

Ingenting.

En verld jag ville bygga opp
Af strålande stjärnors glans.
Den skulle hysa fröjd och hopp
Och lekande löjens dans;
Den skulle draga i frid sin väg,
    Sin ljusa väg
Och hasta i saliga toner fram,
    I toner fram.

Men, ack, min kraft var arm och svag,
Och drömmande blott min håg.
En ändlig tankes barn var jag;
Min ande i töcken låg.
Hur tungt att *drömma* en underverld,
    En härlig verld,
Men ej kunna *skapa* den skön och sann,
    Ej verkligt sann!

Då blef min ande dyster snart;
 Den önskade blifva fri.
 En stämma sjöng så underbart
 Om tankarnes harmoni. —
 Men lifvet, lifvet det sjöng ej så,
     Det sjöng ej så.
 Det slog i spillror min underverld,
     Min tankeverld.

Till slut jag fann i dunkel skog
 En bleknande blomma stå.
 Ej den i glans och skönhet log;
 Jag älskade den ändå.
 Åt den jag offerar min dunkla själ,
     Min svaga själ,
 Och blomman kallar jag Ingenting,
     Ja, Ingenting.

Den vill jag vattna hvarje dag
 Och vårda, så godt jag kan.
 Jag ej förut så stort behag
 I villande verlden fann.
 Och när en gång jag har funnit ro,
     Jag funnit ro,
 Skall blomman min uppå grafven stå,
     Skall doftlös stå.

* * *

Att göra nödvändigheten till en lust förstår den vise, att göra lusten till en nödvändighet den fåvitske — men att lust och nödvändighet i ett fall äro med hvar andra *ofritt* och *oupplösligt* förenade är ett faktum, som för den, som afskyr *denna lust*, är en *nödvändig* förbannelse.

* * *

Hvad är det för skilnad mellan en vansinnig, som har storhetsgriller, och "en stor man"? — I det förra fallet är det blott *ett* hospitalshjon, som tror på denna storhet, i det senare *flere*.

* * *

Det säges, att de kristne lefva sedligare än muhamedanerna, enär de förre hylla monogami, de senare polygami. Skilnaden är dock, på det hela taget, blott en ekonomisk, ej en sedlig. Muhamedanen föder och kläder samt sörjer på alt sätt för sina hustrurs välbefinnande, den kristne sörjer blott

för en. — *De andra*, som han har *dess utom*, irra omkring i köld och storm på gatorna under namn af "allmänna kvinnor".

* * *

I det förflutna ligga mina lyckliga minnen, i det kommande min framgång, men det närvarande har ingenting att bjuda mig. Detta skulle dock, åtminstone hvad det framtida beträffar, kunna innebära orsak till glädje, i fall dessa uttryck kunde fattas objektivt, men så är det icke. Alla dessa satser äro strängt *subjektiva* och *formela*, och i och med det samma man erkänner sin ställning vara sådan, har man sagt sig vara en af de olyckligaste människor på jorden, ty den, hvars *närvarande* alltid är innehållstomt, är ej skapad för denna världen.

* * *

Presten är vår tids Moses. Han kan visserligen predika om det förlofvade landet, himmelriket — men sjelf kommer han ej dit in.

* * *

Det gifves snillen, som äro det redan i lifvet, och snillen, som äro det först efter döden. — De förra äro oftast döda, då de senare för evigt lefva.

* * *

Jag känner ibland i mitt innersta, huru milda toner klinga, huru underbara, knoppande blommor dofta, huru en ande, rik och harmonisk, söker frigöra sig från sina bojor, huru en dimma, som förr dolt det allra heligaste, det högsta, flyr bort för den klara solen. Det är löftet om en ny vår, som jag förspörjer i dessa tecken. — O, att den komme! — Då skulle äfven jag kunna lefva som en harmonisk människa, då hade äfven jag någonting att sträfva för, ty min lefnad har aldrig haft någon vår, och hur kan man begära frukter af något, som en vårsol aldrig bestrålat? Redan då jag var barn, var kristendomen mig en lögn, världen ett fängelse, Gud en drömbild, och utan tro och hopp gick jag min väg framåt. Så har det alltid varit för mig, och så skall det alltid blifva, ty vårtecknen i mitt innersta lefva blott för min fantasi; vintern är för mig verkligheten. Ja, det har gått så långt, att jag känner fruktan för att ega en odödlig själ. Och ännu djupare skall jag falla i min förtviflan, djupare, dit ingen kan följa mig utom — djefvulen. Försynen har gifvit mig för mycket för att vara en vanlig sinnesrolig människa, för litet för att vara "en skön själ", en helgjuten personlighet. Så blef *halfheten* min lott: att se det sköna — men ej kunna dana det, att älska det härliga — utan att vara en gnista kärlek värd, att sitta vid vishetens fötter — utan att kunna höra, hvad den säger, att beundra Prometheus — och sjelf vara en simpel betjent åt Faust, att se solen — och ej kunna

uthärda dess glans, att kunna uppfatta Augusti storhet, — och sjelf vara skollärare — o halfhet, halfhet! Bättre att vara en *hel* etruskisk statyett än en Praxiteles' stympade Eros! Bättre att vara gratulationssångare som von König än en af helle-nisk skönhetsträngtan fylld natur som Hölderlin!

Så blir det högsta människans förbannelse, då hon ej kan ega det *helt*.

* * *

Hvar är solen?

Att *tro!* — Ja, däri ligger barnets verd,
 Den strålande, på sköna under rika,
 Och varma blickar, som ej kunna svika,
 Och rena tankar utan svek och flärd.

Att *hoppas!* — Ser du uti fjärran nejd
 Ett ljus, som strålar, hör en röst, som kallar?
 Ditt sorgsna hjerta utaf glädje svallar.
 Du vet, med glädje slutar lifvets fejd.

Att *älska!* — Sommarsol i vinterköld,
 Du edens blomster uti jordens öken,
 Du klara stjerneljus i lifvets töcken,
 De ädelt kämpandes, de godas sköld! —

Hur mycket skönt, som ej mitt hjerta har!—
 Det ligger rimfrost på min vårdags ängar;
 Den kyler bort de späda blomstersängar. —
 O, kommer sol'n ej snart, blir intet kvar!

* * *

O Gud, jag beder dig ej om förmåga att *dikta*,
men tag bort från mig de *diktarekänslor*, jag eger!
Det känns så tungt att gå som konungason, hölj
i lumpor. Det inre har jag; men det yttre, det yttre,
det gör hela världen till en lumphög! Låt mig bli
en liten, liten kardborre, som ingen ser på och in-
gen tar på, men som också ej känner något!

* * *

Det är en gammal sats, som väl alltid eger
bestånd, att världen är enhet af motsatser, åtmin-
stone hvad det sista, motsatserna, beträffar. Men
aldrig äro dessa så skarpt och så oförsonligt hop-
länkade som i en med brödbekymmer stridande
konstnärs tillvaro. Det sköna tillhör människans
högtidsstunder, festlighetsstämningar; det gnagande
bekymret för dagligt bröd hennes lufs nattsida.
Det sköna måste, tack vare konstdriften, förvärk-
ligas, dagligt bröd måste, tack vare sjelfuppehål-
lensedriften, anskaffas, och så blir det skönas genius

— hushållsmamsell. Och tro ej, att detta förhållande är ovanligt inom konstnärsvärlden, tvärt om; hungern har skapat större konstverk än inspirationen, men den inspirerade hungern eller den hungerande inspirationen är konstnärphantasiens non plus ultra. Inspirationen är konstverkens fader, hungern deras fadder; den sista förbinder sig villigt, att då den senare saligen afsomnat, taga hand om ättlingarne och föra dem fram i världen samt till på köpet dana andra liknande. Ingen klass har svultit och farit så illa som konstnärerna, men det hafva de sjelfva rätt för — dumma hundar, som ej kunna värma sig med marmorblock, äta sig mätta af "stilleben", skaffa sig en "madonna" till hustru och bo i ritningar till palatser!

* * *

Klockan är 12 på natten, och mina Berliner-vänner hafva aflägsnat sig från den enkla festlighet, som jag hållit för att säga dem farväl. Ingen har jag synnerligen fäst mig vid, och ingen synnerligen vid mig. Berlin har ej heller i något märkligare hänseende gifvit ett nytt inslag i mitt lif. Det är samma historia som i det gamla Sverige!

Ett har jag dock lärt mig under denna resa, och det är, att ingenting kommer en menniska att inse sin egen ringhet så djupt som en vistelse i en världsstad. Man kan vara beundrad och all-

mänt känd i en liten bondby eller universitetsstad, men detta är intet emot hvad som fordras för att i en af dessa mensklighetens jätteväfnader af intressen och sträfvanden sticka upp sitt hufvud öfver mängden. Jag känner mig mindre än förut. Det är, som hade jag blifvit grundligt förödmjukad.

* * *

Hvilken mördande ironi, då konstkritikern säger, att det sköna skapas af konstnär*sfantasien!* Läger sedan metafysikern därtill, att Gud blott är en falsk slutsats ur verkligt gifna premisser, hvad återstår?

* * *

Säg, kan du tänka min arma lott!

Säg, kan du tänka min arma lott?
Säg, kan du väl tröst mig gifva?
Ej förr dess gåta jag har förrådt,
Men nu skall den kunnig blifva.
Jag kan ej hålla den hemlig mer,
Och kanske tröst åt min själ du ger.

O, har du väl vaggat en sommardag
På vikens blånande bölja
Och lyssnat på vågornas söfvande slag
Och önskat att med dem få följa,
Och tjusats af svalka och grönska och sol
Och doftande rosor och blåögd viol?

Men har du också i den mörknande kväll
Gått fram uppå villande leden,
Då ensam du känt dig, då himmelens pell
Bredt dok öfver ödsliga heden,
Då alt, som förut varit ljuffligt och gladt,
Försvunnit och sjunkit i vemod och natt?

Och har du det känt, så tänk dig en gång,
Hur tungt i ens själ det må blifva
Att än hvarfvas kring utaf ljus och af sång,
Af under, som locka och lifva,
Och än tycka alt, som man håller så kärt,
Blott vara ett irrbloss, som intet är värdt.

Så är det med mig, ty än är jag kung
I diktens förtrollande gårdar,
Där skönhhetens ande, som ständigt är ung,
Det evigas helgedom vårdar,
Och än är jag gäckad och ensam och svag. —
En furste i går och en stafkarl i dag!

* * *

I min vanliga sinnesstämning, trött vid lifvet och utan något reelt mål att sträfva för, lemnade jag Berlin för att i Paris söka en ny, rikare verld, som möjligen skulle kunna slå min själ med häpnad, visa mig, att det verkligen fins något stort i verlden att kämpa för, och dymedels gifva mitt lif en helt annan riktning. Dock tror jag, att detta "för att" blott var en imagination; verkliga orsaken, hvarför jag for från Berlin, var säkerligen den, att jag liknade Ahasverus — jag reste, för att jag *måste* resa.

Min första hvilostation på vägen var Dresden, och aldrig skall jag glömma, hvad jag i denna stad upplefde.

Det var den första kvällen, jag var där. Jag hade bevistat operans föreställning, "Alessandro Stradella", och ämnade mig hem till hotellet, då det plötsligen föll mig in, att jag skulle stiga upp på den Brühlska terrassen, för att se, huru staden tog sig ut därifrån.

Jag kände mig så ovanligt harmoniskt stämd

denna afton. Stradellas sång, för hvilken rövvarne hade låtit sina dolkar falla, och svärfaderns hårda hjerta bevekts, klingade ännu i mitt inre, när jag steg uppför den höga trappa, som leder till terrassen. Snart var jag däruppe; jag gick framåt genom en liten allé, såg en bildstod till venster om mig på en plats, som åt Elbesidan var fri från träd, och stälde mig vid jernstaketet samt kastade en lång blick på taflan framför mig. Därnere svallade Elben i lugna, knappt hörbara vågor, Augustusbron lät sina otaliga gaslågor speglas däri, medan ännu andra mera aflägsna broar följde sin större anförvandtts exempel och slöto Elbens vatten i en krans af ljus, och öfver mig tindrade en Mars-himmels matta stjernor. Då kände jag mig så rik och varm, så lifsförtröstande och troende, så utsägligt älskande hela världen, då tog en annan ande, som jag aldrig förr i verkligheten, utan blott i diktens stunder förnummit, min själ i sina milda armar, afklädde den dess mörka drägt, hvari den förr var inhöljd, räckte mig optimismens ljusa banér och bjöd mig draga en annan väg, än den, jag förr vandrat. Hade det varit som i mina gamla stunder, då skulle jag blott sett Elben, där ingen gaslåga speglade sig, och himlen, där ingen stjärna tindrade, men nu, nu såg jag blott ljus och ljus och ljus. Man talar om pånyttfödelse i religionen; jag kände mig äfven pånyttfödd, men hvarigenom? — Detta är den stora fråga, som jag säkerligen aldrig skall erhålla besvarad. Ensam hade jag

stridit och lidit, ensam hade jag lett åt min fåfånga och min ärelystnad, ensam hade jag förbannat min egoism, och hvarifrån kom då denna nya makt? Från mig *ensam* kom den ej, ty en så rik värld af knoppande känslor kunde ej mitt kolnade hjerta föda. "Åt den okände guden" gifver jag min hyllning. Onda makter hade gjort min ungdom till en skeptikers lek utan mål och utan djup, men denna makt — om den är den, jag tror — skall göra min mandom skadeslös för hvad jag förr lidit.

Som en annan människa vandrade jag hem till min bostad. Stjernorna lyste öfver mig, men ännu klarare stjernor lyste inom mig. Det var för andra sinnlösa fantasier, som jag gaf uttryck åt, då jag för mig sjelf hviskade: "Kyss min kind, du gryende vårfläkt! Kalla mig ljusets son, den som bannar sin väg framåt, alltid framåt! — Klara stjernor, len i mildhet mot den, som förr ej trodde, att det finnes en Gud, en försoning, en utveckling, ett himmelrike! — Och du, mörka natt, må säga åt mig hvad du vill; aldrig kan du dock hindra mig från att se dina vänliga, underbara stjernor!"

Och hvad jag sedan såg på denna resa! — Coreggios madonnor och "Natt" i Dresden, Zeemans blånande haf i Cassel, domen i Köln, Memling i Antwerpen, Gallait i Brüssel, ja, hvarför nämna *något* af det jag såg såsom skönt, då *allt* var det? Denna färd var som ett triumftåg för mig; vid hvarje galleri, jag såg, tyckte jag mig

vara en konung, som mönstrade nya skaror af frivilliga, hvilka alla med en mun svuro att följa mig på min väg. — Nu voro skönheten och sanningen ett, nu voro lif och konst i samklang! Mitt valspråk blef: "Framåt i ljuset, se dig ej tillbaka!"

* * *

Nytt lif.

Till fjerran länder länge stod min håg.
 Jag längtade från Nordens mark och våg.
 "Ej mer, ej mer", så sjöng mitt unga sinne,
 "Skall i ditt barndomshem du stanna inne! —
 Nej, pröfva vingen, slit dig lös en gång
 Ifrån en verld, som nu är dig för trång!"

Så gingo dagar, långa dar och år,
 Och det var samma vinter, samma vår,
 Och jag förblef uti min boja fången
 Och såg blott andra verldars glans — i sången.
 Men så kom dagen, som mig gjorde fri,
 Och all min kvalda trängtan var förbi.

Framåt, framåt på Faëtons ljusa färd!
 Dithän, dithän till Dædali nya verld! —
 Jag kände andra krafter mäktigt vexe,
 Jag vrok ifrån mig slentrianens lexa.
 Det sjöng uti mitt inre; aldrig förr
 Stod så för verlden öppnad hjertats dörr.

Och så min tanke, som vid hemmets härd
 Var uti dunkla, djupa drömmar snärd,
 Förtäljande om underbara riken,
 Den blef ej heller i sitt hopp besviken.
 Jag kom, jag sökte — och därute fans
 En verld, förr skådad blott i diktens glans.

Dock ej den yttre världen menar jag,
 Som med hvart land, hvar folkstam vexlar drag,
 Nej, denna inre, hjertat med sin längtan,
 Sin oförstädda, vemodsfulla trängtan
 Blef ljus, som aldrig förr, blef klar och fri;
 Den blef en länk i livvets harmoni.

Och därför kan jag icke klaga mer.
 Jag blickar uppåt, aldrig mera ner.
 Ej natten skönjer jag för stjernors skara,
 Ej stormens moln för solens strålar klara,
 För rosens doft jag märker ej dess tagg,
 För himmelsk kärlek ej ett jordiskt agg. —

O, låt mig ej förlora denna frid,
 Förvärfvad genom långa nätters strid!
 O, låt mig tro, att himlen jorden famnar,
 Att hvarje hjerta hos Gud Fader hamnar,
 Att hvarje själ, om ock så mörk och hård,
 En gång skall tråda himlens tempelgård!

Köln hade åtskilliga nyhetens behag för mig. Utom domen, hvarom redan är nog skrifvet, såg jag tvenne saker för första gången, hvilka båda väckte ett ganska stort intresse hos mig: åsnor och munkar.

* * *

Ju längre jag lefver, ju mera älskar jag människorna. Under det jag växte upp, inplantades hos mig kristendomens lära, att alla människor voro eländiga och usla varelser, men min erfarenhet har mer och mer jäfvat denna åsigt. Icke nog med att människorna äro goda, de äro till och med bättre än man skulle kunna vänta sig, då man betänker, hvilken falsk ställning de intaga. Att ständigt vara god, då man dock på alla sidor är omgifven af det ofritt onda, kan en gud vara, men om människorna ej alltid äro det så, som önskligt vore, är ej så mycket en brist hos dem som fast mera en

ofullkomlighet i delarne, betingad af det helas väsen.

* * *

Jag är nu i Paris, och samma harmoniska sinnesstämning fortfar. Det är ej lugnet före stormen; det är lugnet efter en strid, som — men vågar jag verkligen tro det? — för alltid är utkämpad.

* * *

Paris, hur många illusioner har du ej tillintetgjort! — Att det ej mera finnes något delfiskt orakel! Jag ville gerna, att någon sade mig framtiden. Jag är dyster, jag önskade, att någon kunde ljuga mig glad. Jag vet förut, att detta går bra, ty alt hvad jag har glädt mig åt, har varit lögner.

* * *

Tjugo francs.

Du sköna bild med ögon underbara,
Med ädla drag, jag kan den ej förklara,
Den trollmakt, som i dina blickar låg,
Re'n då jag dig för första gången såg.

På boulevarden dina steg jag följde.
En slöjas veck ditt stolta hufvud höljde,
Men dina drag den dolde ej för mig;
Blott mera anadt skönt de tedde sig.

Du gick så snabbt, som räddes du att stanna,
Du syntes dig ibland med mod bemanna,
När packet sorlade i stunden sen,
Ty du var kvinna, och du var allen'.

Jag ville bjuda dig min arm och föra
Dig bort från alt, din oskuld kunde störa,
Bort till ditt tysta hem och till din mor.
Du skulle le mot mig som mot en bror.

Jag smög mig fram helt tyst intill din sida
Och bjöd min arm. En stund du tycktes bida,
Men så utur ditt bröst ett ord blott klang. —
O, store Gud! — Hvad var det? — "Tjugo francs!"

* * *

När jag någon gång därhemma i Sverige kom att tänka på den katolska religionen, föreföll den mig så andefattig med sina biktande och aflats-gifvande prester, så ytligt prålig med sina oändliga ceremonier, men när jag nu i verkligheten sett, huru dess bekännare beflita sig om gudstjensten, och huru dess tempel äro smyckade, har jag erhållit en helt annan öfvertygelse. Första gången jag var i ett katolskt gudshus, ryska ambassadhotellets kapell i Berlin, slog prakten af de förgyllda altarväggarna, de tunga sidendrägterna, den doftande rökelsen och den sköna sången mig med häpnad och beundran, och när jag sedan i Kölns, Antwerpens, Brüssels och Paris' katedraler såg dessa knäböjande, bedjande skaror, då blef det på en gång klart för mig, att skall religionen vara en känslans sak, har onekligen den katolska bekännelsen öfvertaget öfver den reformerta och protestantiska. Vår religion har med sina kyrkors kala, hvitmenade väggar och sina knapphändiga ceremonier lämnat föga öfrigt åt känslan, men därför är ock åt förståndet så mycket större spelrum lämnadt. Då man för öf-

rigt ser på katolikernas dyrbara gudstjenst och därefter på vår tarfliga, är det klart, att vår reformation ej var en hjertats sak, utan förståndets, det *penningräknande*, ekonomiska förståndets. Denna reformation motsvarar hos Kineserna deras införande af ett nytt religiöst bruk; att i stället för att lämna *penningar* åt kyrkan under högtidliga ceremonier *bränna blypapper*.

* * *

Jag vet ej hvarför, men då mina diktarstunder förut voro fulla af en njutning, hvars motsvarighet ingen sinlig förströelse kunde gifva mig, synas de mig nu mer och mer antaga karaktären af vulkaniska utbrott, antydande, att rörelsen i djupet snarare ökas än minskas. Jag lider utsägligt, då jag diktar; det är födslovändor, hvaröfver man känner sig så mycket mera betryckt, som man vet, att resultatet däraf dock alltid blifver — ett missfoster. — Hvad jag diktar, det vill jag glömma, hvad jag ej diktar — det är det sköna, som jag aldrig når.

* * *

Icarus.

Han spände konstfulla vingar på,
 Långt hädan han skulle draga.
 Hur ljuft var det icke att en gång dock få
 Med vinden i täflan jaga,
 Att flyga framåt öfver dal, öfver våg,
 Att ställa sitt rastlösa, brusande tåg
 Med svallande blod och med jublande lust
 Till okända verldar, till fjärran kust!

"Min son", så sade hans fader mild,
 "Ej sträcke för högt du färdens!
 Ej hålle du dig så långt från mig skild!
 Vi lemna ju icke världen." —
 Men Icarus hör ej den varnandes ord.
 Så dyster, så arm syns den mörknande jord.
 Som vinden han känner sig sorglös och fri,
 Och hastigt han drager sin far förbi.

Snart såg han i öster solens spann,
 Som kring sig sitt skimmer strödde.
 En tanke då upp i hans innersta rann;
 Hans öga af glädje glödde.
 "Till solen, till solen, dit längtar min håg,
 Dit styr jag från jorden mitt brusande tåg.
 Farväl, o min fader, vi ses icke mer,
 Ty solen, den lockar, den mot mig ler!"

Hans rika hår uti ljuset sken,
 Och hvita hans vingar lyste,
 Och oskuldens stämpel bar pannan så ren,
 Och kärlek hans hjärta hyste.
 I blånande rymd emot solen han drog;
 Dess härliga skimmer hans sinne betog,
 Hans läppar sig rörde i trängtande bön
 Att henne få ega till sist som lön. —

Du vet; han föll ifrån solig rymd,
 Och så i sitt hopp blef besviken.
 Hans ande för evigt af döden blef skymd
 Och hemföll åt skuggors riken.
 Du vet, att i jorden blef bäddad hans graf,
 I jorden, fast bort från det svallande haf,
 De mörknande lunder han stälde sin färd
 Och sökte att finna en högre verld.

De fördelar, som menniskan skattar högst i lifvet, äro af två slag: de, som kunna förvärfvas genom en sjelf: rikedom och ära; samt de, som ej kunna förvärfvas genom en sjelf: snille och skönhet. — Sällsamt dock, att människor, som fått de senare, medels hvilka de kunna förvärfva de förra, dock oftast äro världens olyckligaste varelser! Se Byron och Shelley!

* * *

Jag längtar efter att, så som jag vill, blifva i tillfälle att studera antikens rika och sköna värld. När jag sitter för mig sjelf, uppstiga de dunkla minnen om antiken, som slumra i min själ.

Jag tänker på Platons saga i "Gästabudet" om jordens människor, huru de förut ingalunda voro skilda från hvarandra, utan sammanväxta två och två, man med man, kvinna med kvinna, eller man med kvinna, men att gudarna då funno dem för mäktiga och skilde dem åt, så att hvarje hälft blef en människa för sig. Men sedan den stunden

blef hela världen ingenting annat än skådeplatsen för halfheters strid att komplettera sig, en strid, som lyckligen afslutades blott hos ett folk — grekerne.

Jag tänker på sagan om Narkissos, hur den sköne ynglingen så försjönk i betraktande af sin egen fågring, att han till slut blef förvandlad till en blomma, som medvetlös och ofri gungade vid strandbrädden.

Jag tänker på Prometheus, som stal elden från gudarne, för att skänka den åt de frysande människorna, och som därför i evigheters evigheter fick lida outsägliga kval. —

De tåga förbi mig, dessa härliga gestalter, och full af trånfull kärlek sträcker jag mina armar emot dem och beder dem att ständigt dväljas i min närhet, men de le vemodigt och försvinna i dunklet.

När Atlantis sjönk i hafvet, sörjde människorna, ty en skön värld hade försvunnit, men när antiken störtade tillsamman, sörjde gudarne, ty de gingo under på samma gång.

O, du skimrande värld, antikens underbara rike! — Lefde jag i dig, då ville jag lefva nu, men nu lefver jag i en annan tid, därför vill jag lefva i dig!

Prometheus.

Ljuset du stal ifrån himmelens borg åt menni-
skoslägtet,
Därför i bojor du slogs, ädle, gudomlige själ! —
Snillet du är, ty du strålar af ljus hvarthelst du
må skåda,
Otack och bojor, se där, lönen din samtid dig ger.

* * *

Proteus.

Sällsamma skepnad! Än dallrar en tår i ditt strå-
lande öga,
Än uti skämtan och lek krusar ett löje din mun,
Än gör du världen så ljus, än klingar i vemod din
stämma,
Vexlande barn, o, jag vet, skalden, ja, skalden
du är.

* * *

Messias.

Menniskoslägtets förhoppning är den: "En gång
 skall han komma,
 Han, som skall frälsa min själ, rädda mitt hjerta
 från synd." —

Sjukliga dröm! — Om han komme till dig, så skulle
 du ropa:

"Korsfäst, ja korsfäst! — Hans blod komme en
 gång öfver oss."

* * *

Jesus.

Ned till jorden han lände en gång den gudomlige
 vise,

Och uti kärlek och frid bjöd han oss vandra vår
 väg. —

Nu, Gud ske lof, tvåtusende år förverkligat budet,
 Ty *uti kyrkan* ibland ljuda båd' böner och sång.

* * *

Ahasverus.

Vandra och vandra förutan all ro till tidernas ända;
 Sådan var domen du fick; usle, jag känner dig
 väl.
 Känslan, som drömmar, har hviskat ditt namn, och
 tanken, som dagats;
 Menniskosläktet du är, vandrande fram utan mål.

* * *

Hamlet.

Menniska, högt kan du tala, jag vet, om släktets
 förkofran,
 Framtidens lockande glans, härliga bragder, som
 gro. —
Tala det kan du, men *handla* som man att förverk-
 liga ordet,
 Svage, det mäktar du ej. Det din förbannelse är.

* * *

Faust.

Djupt i ditt innersta klingar det städs, det gudom-
liga budet:

“Lös ifrån bojan din själ! Fostra din tanke i
ljus!” —

Ifrigt du lyssnar därtill — och när aftonens stun-
der du nalkats,
Ligger du fallen och slö, sluten i vällustens sköt’.

* * *

Att läsa och att skriva äro de tvenne poler, hvaremellan min själs magnetnål vänder sig. I det förra är jag mottagande, i det senare gifvande. Men det finnes stunder, då jag hvarken kan göra det ena eller det andra, då jag drömmar, längtar, svärmar, hvad du vill, blott ej mottager eller gifver. Jag ligger som i en dvala, och den *tanke*, som då dyker upp ur min känslöverld, hatar jag, den må vara huru rik och skön som helst, ty jag afskyr då mitt sjelfmedvetande, min förmåga att tänka. Jag mins, huru jag som barn mången gång såg på mina magra armar, mina undrande ögon, min spensliga figur, vare sig i original eller i spegel, och frågade mig sjelf, hvarför min och andra människors själar fått denna djuriska skapnad, och hvarför de dock trots denna erhållit förmåga att tänka. En åsna, som skrifer systemer, en hund, som diktar kärlekskväden, en räf, som predikar om dygden! Under sådana alt afskyende stunder taga äfven människornas drag och gestalter ett helt annat utseende för mig. Jag blir klörvoajant, jag ser, huru dju-

ret blickar fram i deras miner och ögonkast, jag hänskrattar i mitt innersta åt dem, ty jag vet, att den *mörka* pessimismen är mera *klarsynt* än optimismen. Att se klart och att vara pessimist är samma sak.

* * *

Jag älskar Shakspeare, och jag älskar hans dram Macbeth, men att se Jesus, vår frälsares bild i svenska kapellet i Paris inhöljd i en fantastisk nattdrägt och famlande som Lady Macbeth under sin sömngångnad, det älskar jag ej. Det är, minst sagdt, malplaceradt att framställa Kristus som sömngångare.

* * *

Innan jag skiljes hädan, måste en annan hafva gått före mig — min mor. Jag vill ej lägga hennes grå hufvud med sorg i grafven, därför måste jag blifva kvar, måste sträfva för ett mål, hvori jag ej finner något värde. Men när hon är död, då är jag fri, då kan jag följa henne.

Jag minnes så väl en öfverenskommelse, som jag gjorde med henne en kväll, då vi sutto tillsammans och talade om Gud och odödligheten. Vi lofvade hvar andra, att den, som först dog, skulle, om Gud så tilläte det, uti en förklarad lekamen komma till den andra för att skingra alla tvifvel om

lifvet efter detta. Hon skulle komma som en stilla fläkt under sommaraftonen, och jag som en ljuf tanke i ensamheten, och då skulle alt mörker fly ur våra själar, ty vi visste då, att hvad hon trott, och jag anat vore en evig sanning.

Nu sitter jag ensam i kvällen, och mina tankar flyga hem till min mor, men det stiger på samma gång ett tvifvel upp hos mig, att skulle hon ock dö före mig, finge jag aldrig mera någon helsning ifrån henne. Ty de döda komma aldrig tillbaka.

Men om hon skulle komma! Om hon stege in uti min kammare vid midnattstiden, då mina tankar irrade ned till de djupa afgrunderna, då mitt hjerta kände sig förtäras af denna eviga, outsläckliga törst efter en gudomlig kärlek! Om hon då såge på mig med dessa härliga ögon, med hvilka hon läst Platon och Philo Judæus och Bibeln och Thomas a Kempis, huru annorlunda skulle ej då mitt lif blifva! — Bort med fåfängligt glitter och ytlighet, bort med sinliga lustar och orena tankar! Mitt lif skulle blifva rent och heligt, ty jag visste då, att det finnes en Gud.

Men kanhända, då min mor är död, skall jag åter sitta långa, långa nätter i min studerkammare, jag skall gråta åt mig sjelf och hånle åt menskligheten — men hon skall aldrig komma till mig. I kistan, mellan fyra bräder, där ligger hon, men aldrig sjunger hon Lammets lof bland englarne i himmelen.

Hvilken njutning det är för mig att tänka mig ligga död på min bädd med de bleka dragen belysta af morgonsolen och mina händer knäppta samman som till bön! Då skola de komma Den och Den och Den och Den, och jag skall lägga i mitt anlete uttrycket af, att jag ber dem alla om förlåtelse, därför att jag ej var god och ädel, och de skola gå därifrån med en lätt känsla af att hafva ingenting förbrutit. Och så skola de säga, att jag var ett barn äfven såsom man, de skola taga alt mörkt i bakgrunden och endast det goda i förgrunden och gifva mig en god hågkommelse i sina hjertan. Ty jag har älskat mycket.

Och så kommer jag dit ut på vallen, i ensligheten, som är bestämd åt dem, som sjelfva taga sitt lif. Däröfver ligger det ett hvitt, mjukt täcke af snö vintertiden och en blomstermatta om sommaren, och trastarna sjunga i solnedgången. Alt omkring mig hviskar: "Guds frid!", ty jag är död, och Gud är döden.

Så gå år efter år. Barnen i byn hviska till en början, att där i kyrkogårdshörnet hvilar en, som tog sitt lif, men snart glömma de denna gamla historia, och jag är glömd, glömd för alltid. Då har jag nått det jag ville. —

O, Gud, du är döden och glömskan! Gif mig något af dig för min kärleks skull!

Till min mor.

Bort till hemmet min tanke svingar
Och till Dig, som mig kärast är.
Längtan skänker min ande vingar.
Färden bort genom rymden bär.

Gröna ängar och friska bäckar,
Blomsterbäddar i solens sken
Och jasminernas djupa häckar
Stå så klart för mitt öga re'n.

Hvita björkar stå vakt vid stupet,
Hvifta vänligt för vestanfläkt.
Ljuft att blicka dit ned i djupet,
Höljdt i drömmande, dunkel drägt!

Dessa härliga berg, som blåna
Bort i fjerran, jag återser.
Säkert skulle min själ förtråna,
Om jag aldrig dem såge mer.

Men, o moder, naturens fägring
Den är fattig och blek mot Din;
Den är blott som en flyktig hägring
Mot Ditt hjerta, Ditt rika sinn'.

Därför älskar jag städs att drömma,
Hur Du sitter vid hemmets härd;
Ofta vill jag alt annat glömma,
Endast ega i Dig min verld.

Därför vill jag ock här förbida,
Till Ditt öga har lykts igen,
För det ädla, dess seger strida —
Fast jag aldrig har trott på den.

Ej Ditt hufvud med lockar hvita
Jag vill lägga med sorg i graf.
Än i döden Du fast skall lita,
Att mig verlden en fristad gaf.

Du skall tro, att med hvarje ära,
Hvarje hyllning, som egnas mig,
Jag mitt mål kommer mera nära,
Mera tjusande blir min stig.

Jag skall le, när Du till mig talar,
Jag skall dikta om tro och hopp;
Aldrig sjunga om sol, som dalar,
Blott om en sol, som i glans går opp. —

Men när så Du en gång försvunnit
Från de lefvande, fri jag är,
Och mitt hjerta, som hardt förbrunnit,
Död och glömska då helt förtär.

* * *

Hvad skall man säga om Paris och Parisarne?
— De synas mig inom folken motsvara fjärlarna inom insekternas värld. Det är brokiga färger, det är lek och dans i solskenet, det är flax och fåfänglighet. Det är blommor, som de älska att hvila på, det är honing, som de söka.

Jag har vandrat i katakombernas benuppfyllda gångar och under Notre-Dames mystiskt belysta kapellhvalf, jag har hört Adelina Patti på Théâtre des Nations och sett "Faust" på Grand Opéra, jag har känt mig blaserad på kaféerna och speglat kvinnoidealet i sidenfransande ruttonhet — jag har sett Paris, och nu vet jag något, som jag ej förut trodde — att Paris är en vanlig landthåla, en bondby. Här har jag lärt mig konsten att tiga, att draga mig tillbaka som adjunkt i en småstad. Småstad som småstad; det är endast narrar, som tro, att det är någon djupare, *inre* skilnad mellan Paris och Säter.

Hvad vattenytan är skön, då solstrålarne glittra på den, och näckrosor gunga, och det flyger doft från stranden däröfver — men *därunder!* Där är det

mörkt, och vidunder, som aldrig skådat solen, draga fram därnere!

Hvad Paris är skönt med sina härliga palatser, sina löfrika boulevarder, sin breda Seine, sina lysande toiletter — men *därbakom, därnere!*

Har du sett La Morgue?

För hvarje icke olyckligt äktenskap, som finnes i Paris, skattas med hundra äktenskapsbrott, för hvarje talang inom konsten, som där uppfostras till storhet, gå tusende konstens adepter under, för hvarje oskuld, som i barnslig tro vandrar fram på dess gator, söla sig millioner i lasten. — Förstår du den statistiken?

I Paris finnes ingen moral, ja, man kan om det till och med säga det samma som om himmelriket: "där finnas inga äktenskap" — i högre mening nämligen.

* * *

Vill du höra ett Pariserminne? — Det var en österländsk prakt, sidenklädda divaner och matt skimrande lampor, det var musik och smekningar, det var kärleksnjutning och sinnesrus, och aldrig glömmmer jag *hennes* stämma, som hviskade:

"Mon petit! Mon petit! — Tu es le plus beau de tous! — Veux tu m'aimer un peu; je t'aime follement. — Embrasse-moi!" —

När man är melankolisk öfver, att man ej är

Gud, känner man sig öfverlycklig de stunder, då man kan sjunka ned till djurets ståndpunkt.

* * *

Jag vill komma till helvetet, ty dit kommer Du, som jag älskar. Jag vet det; Dina stora ögon hafva sagt det med sina blickar, Din mun med sina fulla röda läppar hviskade det, då Du kysste mig.

Aldrig vill jag glömma Dig, aldrig. Du var den, som först förstod mig, och våra själar smälte tillsammans som de onda englarnes, då de föllo från Gud. Vi syndade, och himlen gret; nu finnes ej mera för oss än kärleken och — helvetet.

Skall jag återse Dig mera? Jag vet ej. Jag vet blott, att Du var skön, skönare än mitt ideal. Och fruktan för den, Du är fjettrad vid, gjorde Dig ännu eldigare. Hårda öde! — Ur klostret — i fängelset!

Du försöker att läsa, hvad jag skrifver, men Du kan ej. Dina svarta ögon stirra på, hvad jag skrifvit, men de förmå ej tyda dessa mörka tecken. Och Du är också nöjd, fast Du ej vet hvad jag kastar ned på papperet. Du känner på mina kys-sar, att jag älskar Dig, och Du är nöjd.

Jag ville draga bort, långt bort i fjerran, jag ville sätta mig ensam på morgonrodnadens vingar

och drömma om Dig, tills döden toge och förde mig till helvetet, ty vi hafva syndat.

När Du kommer till mig därnere, skall jag taga emot Dig. Jag skall famna Dig så, att Du glömmer alla marter, att helvetet blir ett himmelrike. Syndarens kärlek kan göra helvetet till ett himmelrike.

Tänker Du på mig ibland? — Vet Du af, att då den älskades tankar flyga hän till den älskande, då är det som droge en skara englar in i hans hjerta, då sjunger och jublar det, då blir jordens ve ett paradys. — Tänk på mig ibland för min kärleks skull!

Men när vi älskat nog, och jag drager bort härifrån, skall jag aldrig se Dig mera, men jag vill minnas, att det fans en själ med romanskt blod och brinnande ögon, som förstod hvad kärlek är. Då skall jag le för mig sjelf och sända dig helsingar, som Du skall ana i vårsolen. — —

Men jag vet det nu. Jag skall aldrig mera återse Dig. En gång famnade vi hvar andra; tusen gånger kysste vi hvarandra, men nu är det slut. Ditt fängelse har uppslukat Dig, och jag kommer aldrig mera att se Dig.

Därför farväl, du leende dröm, du svartlockiga hufvud, du brinnande öga! — En har älskat mig, och det var Du, därför vill jag minnas Dig, så länge jag minnes mig sjelf, så länge jag minnes hvad kärlek är.

Det är månsken i kväll i Champs Elysées: Det ligger ett blekt skimmer öfver Triumfbågen och de af kommunen nedbrända Tuillierierna, mellan hvilka den egyptiska obeliskan aftecknar sig. Vill man se illustrationer till historien, skall man resa till Paris.

* * *

Det är midnatt redan, och jag kan ej sofva. Jag tänker på mina barndomsminnen, på björkdoften i hagarne, på liljekonvaljerna i dalslutningarna, och mina ögon tåras. Erinringen af en njutning är ju dess kriterium; jag gråter, när jag blickar tillbaka på min barndom. — Det är blommor, som behöfva vattnas, för att ej helt och hållet vissna.

* * *

“Jag torgför ej mitt hjertas lust och nöd
Att sudlas ned af obekanta händer“
sjunger Snoilsky, men jag vet ej af någon torgplats inom poesiens värld, ej heller några obekanta, för hvilka jag skulle frukta att utsätta mig. Sedt i poesiens ljus blir världen för mig en ort för olyckliga, som ej behöfva någon presentation sins emellan. Det ligger i lyrikens väsen, att man

diktar om sig sjelf; all annan lyrik är falsk. Men när man då sant diktar om sina egna löjen och kval, då sjunger man på samma gång världens, då kännas beslätade andar strängarna i deras inre anslås, då blir "torgförningen", en världstriumf, och de "obekanta" hjertevänner.

* * *

Ett enda ord!

Gif mig ett ord på lifvets dunkla stig,
Ett enda ord, som kan hugsvala mig!
Jag ej begär en stjärnas klara glans,
Ej kärleksrus, ej ärans lagerkrans,
Ej något stort i himmel och på jord. —
Ett enda ord!

Ett enda ord, som jag kan tro uppå,
Som säkert kan uti min själ bestå,
Som enar lögn och sanning, lif och död,
Och ljus och mörker, salighet och nöd.
Ej något stort i himmel och på jord. —
Ett enda ord!

* * *

Jag tänker mången gång på, hvar jag helst ville begrafvas. Jag har tänkt mig en landtkyrkogårds stillhet eller ute i den ensliga skogen, men nu har jag funnit det bästa stället, om ock jag vet, att jag aldrig kan komma att slumra där. Ifrån Paris flyga mina tankar till Upsala, och jag ser, huru det nere vid "Cap Finis Terræ", vid vägkröket grönskar en kulle i vårsolen. Där ville jag sofva min eviga sömn, ty vid Fyris har jag svärmat i skymningen, vid Fyris har jag lefvat mitt rikaste sjäslif.

Jag älskar denna stilla plats, ty låge jag där, då skulle de kämpande andar, som söka ensligheten, låta sina djupa tankar födas i min närhet, då skulle Fyris' vågor sjunga sin söfvande vaggsång, då skulle jag hvarje vår höra kvädas dessa friska sånger af en evig ungdom.

Men där kommer jag ej att slumra. Hvarför skulle den, som aldrig trott på en evig vår, hvila i den eviga vårens och ungdomens stad? —

Under min vistelse i Paris har jag gjort bekantskap med flere konstnärer och konstnärinnor, alla mer eller mindre kända i verldsmarknaden. De gjorde alla ett högst ofördelaktigt intryck på mig. Bildhuggaren, som hade namn om sig att låta marmorn lefva och dana gestalter, sköna som antikens, var en tafatt varelse, som, då han var förlägen — och det var han alltid — med ena handen fingrade klockkedjan och med den andra tycktes känna efter, om näsduken fans kvar i bakfickan. Den unge målaren, som hade ett så utmärkt genrestycke på "Salongen", såg så utsvulten ut, att han måste väcka det djupaste medlidande, och målarinnan, som nyss sålt en tafla för ett jämförelsevis högt pris, syntes hafva den manien att så sällan som möjligt tvätta sig. Det var å ena sidan det skönas framställare, å andra sidan det sköna sjelft, men det var på samma gång en skarpare splittring än mellan "tänka" och "vara" hos en skeptiker. Det sköna är endast ett irrbloss; det vore en verklig makt, om det äfven kunde göra sina framställare sköna.

* * *

Françoise Marie de Bruns.

Ur konstens häfder träder upp för mig
 En bild, hvars drag jag teckna vill för dig.

Det är en kvinna, glömd för längese'n,
 Dock för mitt minne står hon hög och ren.

Af blomsterbäddens prakt hon bilder gaf,
 Och hennes namn flög öfver land och haf.

I hennes alster städs' hvad färg, hvad glans!
 Ej någon större konstnärinna fans. —

En kväll, när solen sken på blomsterbädd,
 Hon följde stigen invid bäckens brädd.

Och blomsterdoft och fågelsång och ljus
 De väfdes samman under bäckens brus.

Hon såg naturens underbara prakt,
Den rena skönhet Gud i den har lagt.

Då glömde hon sin konst, sitt stora namn
Och slet sig lös ur världens tomma famn.

Ej mer uti sin hand hon penseln tog,
Ej mera färgers glöd från duken log.

Men hvarje dag till sena aftonstund
Bland blomsterbäddar gjorde hon sin rund.

Och så sin hyllning gaf åt Herren Gud,
Som jorden smyckat så i blomsterskrud.

* * *

Första gången jag var för att bese "La Morgue", funnos där inga döda att beskåda. Förunderligt, att Parisarne, som så i alt annat tänka på att skaffa främlingar förströelser, icke ständigt förse "La Morgue" med friska kadaver!

* * *

Paris är, från en synpunkt sedd, af särdeles intresse som handelsstad. Efter människohandelns upphörande i Amerika torde det vara den plats, där denna affär med största fördel idkas. Platserna, där köpen afslutas, äro företrädesvis operans maskeradbaler, Mabille och kyrkorna. Omsättningen synes vara liflig, och belåtenheten å ömse sidor stor. De utslitna handelsvarorna ega till upplagsplats "La Morgue".

* * *

Verldens gång är som en melodi, som sjunges om och om igen otaliga gånger. Den kan

klinga vackert de första gångerna, men ju oftare den repeteras, dess olidligare blir den.

* * *

Altför väl känner jag, att kristendomen ej är min religion. Då är Greklands gudaverld rikare, skönare, ja till och med djupare än vår. Erasmi ord: "vix me contineo, quin dicam: sancte Socrates, ora pro nobis!" är det skönaste och på samma gång det rättvisaste erkännande af antikens storhet. Den grekiska religionslärans gudar voro ett härligt slägte, som sorglösa trådde lifvets stig, vår gudaverld är en lidande skara, som aldrig funnit ro i verlden. Grekernas himmel var Olympens skönhetsuppfyllda salar, vår är en asyl för själar, som strandat på denna sidan grafven. Sedt från vår religions synpunkt blir lifvet ett narrspel. Hör blott, och du skall inse det! —

Gud är allsmäktig och allvetande. Han visste således, hvad det skulle blifva af människorna, då han skapade dem. Han inreder paradiset åt de första människorna, men drifver dem snart därur. Några århundraden därefter förgör han hela slägtet, med undantag af Noaks familj, samt korrigerar i denna handling sig sjelf. Han förstör en verld, hvars skapelse han ångrar, och han visste dock förut, innan han skapade den, att han skulle ångra det. Man skulle då kunna tro, att därefter ett ädlare slägte skulle komma, men långt därifrån. Kains

brodermord får sitt komplement i det följande slägtets afgudadyrkan. Nu faller Gud på en annan idé; han vill ej dränka människosläktet, utan aflar ett barn med en jordisk kvinna och låter detta träda ut i verlden för att försona Gud med människorna. Men dessa korsfästa Guds son, och därmed har, sällsamt nog, försoningen kommit till stånd. Ty i den korsfästes uppståndelse ligger det faktum, som räddar dem, som tro på honom. De, som ej tro, hemfalla åt helvetet. Men denna verlden skall ej alltid förblifva såsom nu: "en ny himmel och en ny jord vänta vi efter ditt löfte, där rättfärdighet uti bor". Detta blir kristendomens femte verld. Slutsatsen af det hela blir, att Gud skapar fem verldar efter hvar andra, att han inviger sin första med en dekorationspjäs, som kallas "paradiset", sin andra med ett brodermord, sin tredje med en dränkning i stor skala, sin fjerde med en korsfästelse och sin femte med ett kompletterande af helvetets innevånareantal. Kristendomens gud är ett barn, som bygger för att åter rifva ned, eller, med andra ord, som har verlden och människorna till en lekboll, antikens gudar voro lifskraftiga, manliga gestalter, som älskade verlden, men aldrig lekte med den.

När man betraktar de olika religionernas gudar, måste man tänka på Xenofanes' ord, att "om ett lejon egde en föreställning om gudar, så skulle denna framträda under bilden af ett lejon", och Feuerbachs, att "Gud ej skapade människan efter

sitt beläte, utan menniskan Gud efter sitt“, men därvid är den skilnaden mellan Greklands och Kristendomens gudar, att de förra voro skapade af en skönhetsträngtande fantasi, de senare af en mjält-sjuk, verldsföraktande själ, som sade: “Credo, *quia* absurdum“. Då Grekerna i sång och saga sade: “vår Gud är skönheten“, säger bibeln: “vår Gud är som en förtärande eld“.

* * *

Jag vill hem.

När som barn i skog och mark
Jag på måfå kosan stälde
Och till sist dock modet fälde,
När min kraft, som jag trott stark,
Svek mig, och jag stod allena,
Sorgsen uti stunden sena,
O, hur varm min längtan steg
Hän till hemmets kända teg!

Och när nu som man jag går
Tankfull genom verdens vimmel,
Jag i *dikten* ser en himmel
Och till grafvens tystnad trår.
Dunkla stigar mig förvirra,
Hopplöst mina tankar irra. —
Hvar är hemmet, säg, o, säg!
Visa mig min rätta väg!

Det är sällsamt, hvad naturen har förändrat sig för mig, sedan jag var barn. Då rörde sig där ett helt annat och rikare lif än nu. Då talade blommorna till mig i sina dofter, då blinkade stjärnorna och ville, att jag skulle komma upp till dem; vinden, som brusade fram öfver heden, berättade mig sagan om den vandrande juden, de svallande vågorna voro den fängslade Prometheus, som förgäfves ryckte på sina bojor för att blifva fri. — Och nu är hela denna rika verld död för mig; jag tänker som Sokrates, "att jag ingenting kan lära af träd", och endast i djupet af min själ klinga fram några förstulna toner från det Atlantis, som sjunkit. Det har uppgått för mig någonting annat, som hvarken har naturens rikedom eller dess harmoni: jaget. Rösterna utom mig tystna mer och mer, men i deras ställe klingar sakta därinne det delfiska oraklets bud: "känn dig sjelf!" Det berättar inga sagor, det har inga dofter att sprida omkring sig, det är jernhårt, isande, och det gifves stunder, då jag skulle kunna tigga

om att erhålla tillbaka naturen, för att glömma mitt eget jag.

* * *

Jag läste nyss om, att Michel-Angelo tyckte särdeles om ensamma drömmier med sig sjelf.
— Ja, när man är Michel-Angelo!

* * *

Hvad är fattigdom i lumpor emot den i glacéhandskar och guldur?

* * *

Den intelligens, som ej lider, är ingen intelligens.

* * *

Om du kunde sätta dig in i en fågels känslöstämning, skulle du också förstå, hvad det menas med att stå i sitt högsta stadium af lif och lust, af prunkande fjädrar och silfverklar röst och dock på samma gång inse omöjligheten af att låta sina toner klinga. Det är hårdt att veta, att man står på höjden af sin lefnad, och dock på samma gång känna, att det är *slutsjunget*.

* * *

Min penna är dock min bästa vän och på samma gång min uppriktigaste. Hon lemnar mig ogera, då jag är sorgsen, och hon skildrar alt "i svart".

* * *

Ingenting är så helsosamt för människan som en djup sorg. Det är den bästa väderlek, hvori tankens frukter mogna; den gör hjertat varmt och rikt, och, hvad som är det yppersta, den förödmjucar. En ande med djupa anlag blir stor först då, när sorgen luttrat hans innersta.

* * *

Jag älskar sällskap med människor, ty då glömmet jag mig sjelf. "Mig sjelf" är "mig sjelf" en plåga, det är: en kontradiktorisk antithesis förekommer på samma gång hos samma väsen och upphäfver dock ej sig sjelf. Om jag drager slutsatsen därur, så kunna "hvit" och "icke-hvitt" förenas hos ett och samma väsen, tankelagen är upphäfd, logiken är en humbug, och vetandet är en barnsaga. Vi bevisa logiskt, att Gud finnes; Gud är en humbug.

* * *

När Gud hade skapat verden, tyckte han att

“alt var godt”. — Skada, att menniskan ej tyckte
det samma! —

* * *

Jag vet ej, huru det är, men det förekommer
mig, som hade jag till och med såsom barn aldrig
hört något särdeles nytt eller spännande, som vore
alt en gammal historia, hvilken jag hundra gån-
ger förut hört. Jag kan ej förklara detta på an-
nat sätt, än att jag præexisterat under ungefär
liknande förhållanden, som nu, och att det, som då
skett, dels gjort mig likgiltig för alt hvad som här
passerar, dels inneburit någon djup olycka för mig,
hvilken äfven i *detta* lif sprider en nattlig slöja öf-
ver min tillvaro. Ja, jag är säker därpå, jag har
lefvat förut, och jag har utsägligt lidit under
detta lif!

* * *

Mitt flydda lif.

Förrän i rymden klara stjärnor lyste,
Och öfver landen solen spred sitt sken,
Ja, förrän människan en känsla hyste,
Jag i Allfaders tanke dvaldes re'n.
Förrän mot stranden ystra vågor slogo,
Och ibland träden vestanvinden smög,
Förrän på ängen blyga blommor logo,
Jag fri och lycklig genom rymden flög.

Då såg jag jorden. Tjusad af dess fågring,
Jag, full af undran, sänkte mig hit ner,
Och, dåråd endast af en fager hägring,
Jag ville därifrån ej skiljas mer.
Men snart omkring mig hårda band sig slöto,
Förgäfves sökte jag dem rycka bort;
Mig hastigt mina andekrafter tröto,
Och svag och fallen var jag innan kort.

Så drog jag dyster genom jordens länder
 Och tusen sinom tusen ätter såg.
 Jag sökte lycka uppå fjerran stränder
 Och drefs förutan ro på hafvets våg.
 I Söderns glöd jag älskade att vara,
 Till Nordens isberg förde ock min stig;
 Jag fruktade ej någon jordisk fara,
 Ty dödens lie nådde aldrig mig.

Hur många verldar bo ej i mitt minne!
 I hvarje verld hur många minnen bo! —
 Ack, tusen tankar klappa varmt härinne,
 Och tusen känslor i mitt hjerta gro.
 Hur många former har min själ ej tagit,
 Hur många länder har den icke sett!
 Den öfver vintergatans skimmer dragit,
 Och där som här till Gud om räddning bedt.

På solens strålar har jag ofta svingat
 Långt bort till fjerran obekanta land.
 Bland elfvaskaror har min harpa klingat,
 Och skogsfrun tog jag mången gång i hand.
 I bergets sal som dvärg jag skatter samlat
 Och mig förnöjt åt fjällens röda guld.
 Som fridlös vålnad jag i natten famlat,
 Förkrossad af en tung, förfärlig skuld.

Jag Brahma var, som steg från himlen neder,
Apollos sångarmantel den var min.
Som Mars jag stormat fram i krigets leder,
Till Hel jag förde Balders skugga in.
Som en äon jag efter frihet smägtat,
Som gladiator djurisk lystnad känt,
Som Cæsar efter ärans lager jägtat,
Som hånad kristen mig från verlden vändt.

Som kyrkofader jag i dunkel höljde
Det klara ljus, som sken från Nazareth.
Som Cæsars gunstling jag hans nycker följde
Och log åt alt, hvad skönt och sant och rätt.
När Roma föll, barbarisk fröjd jag kände;
Dess siste imperator föll för mig;
Jag tempel och palatser skonlöst brände,
Och öfver konstens spillror bar min stig.

Som en derwisch jag full af rusning dansat,
Som tiggarmunk jag verlden drog omkring.
Jag Afrodites glada tempel kransat
Och tankfull stått uti druiders ring.
I heta öknar har af törst jag lidit,
Af hafvets vågor hardt jag slukad blef;
Otaligt många gånger har jag stridit,
Men också medlarns yrke jag bedref.

Jag i Sant Peter Karl den store krönte,
 I medeltidens natt jag trufdes godt;
 Med syndernas förlåtelse belönte
 Jag den, som pengar skänkte för sitt brott.
 Som ädel grefve på min borg jag rådde
 Och härjade och brände vidt och bredt.
 Ve den, som jag uti min vrede nådde!
 Ve den, som någon skymf min ätt beredt!

Som lärd jag lifvets gåta sökt att lösa,
 Som goddagspilt min lefnad jag förnött.
 Jag älskat har med rika gåfvor slösa
 Och ofta guld jag ibland hopen strött.
 Men ock som girig jag mitt gods bevakat
 Och mången fattig jagat från hans tjäll.
 Ibland för nästan har jag alt försakat,
 Ibland jag var utaf hans sorger säll.

Som furste såg jag tusende mig lyda,
 Som träl föraktade mig en och hvar,
 I stjernorna mitt öde jag sökt tyda,
 Om *shumpens* makt jag öfvertygad var.
 Än fann jag glädjen uti dans och gamman,
 Än späktes kroppen för min andes skull,
 Än stötte yrande passioner samman,
 Än var jag ren och glad och oskuldsfull.

För sista gången — hvad min själ sig gläder! —
Jag lefver här i stoftets arma land.
För sista gången här min ande träder,
Ty snart den bryter alla jordens band. —
Farväl, jag flyr dit bort, där mörkret tronar,
Jag går tillbaka dit, hvarfrån jag kom,
Där evig glömska lifvets strid försonar,
Och ingen, ingen mera vänder om!

* * *

Hvad är ärelystnaden i dess farligaste form? — Det är att eftersträfvä något, som man, äfven innan man har fått det, vet, att man föraktar, och hvilket dock, i fall det ej skulle uppnås, skulle göra hela lifvet olyckligt, outhärdligt.

* * *

När Diogenes under Greklands glanstid sökte en människa, utan att finna någon, huru skall man då kunna begära, att vår samtid skulle kunna leta upp någon?

* * *

Läran om könsförhållandet är kristendomens Akilleshäl. Genom sina öfriga läror vill den göra människan mogen för en högre verld, i denna vill den redan här på jorden realisera sin utopie. Däraf födes hufvudsakligast den hjertskärande pessimism, som, om också förr spårad i antiken, såsom hos en Theognis, en Menander m. fl., dock aldrig förr

tagit ett så skarpt uttryck som i kristendomens
 verldsförakt och otrosförtviflan. Könsförhållandet
 hos de kristne är deras största samhällslögn, och
 den skada, fördomarne i detta hänseende åstad-
 komma, är oberäknelig. Och hvad som är det
 svåraste af allt: dessa fördomar torde ej kunna ut-
 rotas med mindre än att på samma gång hela den
 kristna bildningen går under. Så blifver en miss-
 uppfattning af den betydelse, som tillkommer or-
 ganerna för människoslägtets förökelse, orsaken till
 dess andliga storhets fall.

* * *

Jag ville gerna uppfinna ett nytt språk för
 mina tankar. Det gamla är utslitet. När jag förr
 använde det, fann jag en hel verld af rika känslor
 ligga uti vissa ord, såsom t. ex. "Gud", "evig",
 "helig", "blomsteräng" o. s. v., men nu begynna
 dessa blifva för mig endast tomma fraser, som jag
 använder mig af, emedan det ej finnes något an-
 nat att tillgå.

* * *

En barndomsdröm.

Hur solig var du ej, min barndomsverld!
Hur många sköna minnen stråla icke
Emot min blick, när den försöker skåda
Ännu en gång den tid, som har förflytt!
Då tona sånger, som jag tänkt förklingat,
Då dofta blomster, som jag tänkt förvissnat,
Då sprider sig en stilla frid, en helig,
Utöfver mina tankar, mina känslor,
Och alt hvad oro är har domnat hädan,
Och alt hvad dunkelt är har flytt sin kos.

Säg, vill du lyssna till, när jag förtäljer
En dröm, en saga, som i barndomsåren
Jag diktade för mig och glömde se'n,
Men som på en gång nu har rest sig upp

Utur den vrå, där den var gömd, och träder
 I stillhet fram och ber att ej för evigt
 Förglömmas af min tanke och min sång? —

Jag drömde, att jag kom med vårens vindar
 En stilla kväll från nordens is och mörker
 Uppå ett skepp, som hardt ett under var.
 Dess segel var af kostbar purpursammet,
 Med klara diamanter stäfven smyckad,
 Och äkta perlor glänste öfver alt.
 Och så i solens ljus det tedde sig,
 Som om en saga ifrån Österlandet
 I dess gestalt sig klädt och nu drog fram
 För att förtjusa alla med sin skönhet.

Men uppå däckets ensam låg jag sjelf
 I dunkel skrud, och med ett fridfullt löje
 Och brusten blick jag sof den sista sömnen.
 Alt efter som mitt skepp drog fram, en ljusning
 Af vår och solsken stilla bredde sig
 Utöfver hafvets våg och strandens grönska,
 Och alla menniskor, som sågo skeppet,
 De bådo för den dödes sista ro,
 Begreto ynglingen, som tidigt skördats,
 Och tänkte uppå alts fåfänglighet.

Och så till slut med solens sista strålar
 I böljans fann min farkost sänktes ned,
 Och hafvets friska, glada vindar sjöngo
 Ett vänligt afskedskvåde till den döde,
 Och evig, evig glömska höljde stilla
 Uti sitt dunkel, hvem han var, och hur
 Han skymtat fram i vårens ljusa dagar
 För att försvinna tyst, liksom han kom. —

När man ger minnen åt en vän, man tager
 Ibland ett smycke och ibland en blomma,
 Ibland ett ting, ibland ett vänligt ord,
 Men jag mig sjelf har skänkt i dessa rader,
 Som dunkelt tälja dig min arma lott.
 Det är jag sjelf, som så intill dig träder,
 Som slumpen slungat mig i verlden in,
 Och kastar på en gång den slöja af,
 Som hölja vill mitt eget usla sinne.
 Nu må du skåda i mitt hjerta in,
 När jag försöker tolka hvad som ligger
 I denna första, dunkla barndomsdröm. —

“*Jag sjelf*“ var hjälten ju i denna dröm
 — En tydlig egoism! — och *skönhet* sedan
 Med *död* och *glömska* voro ornamenten
 Till denna tafla, som min fantasi
 På barndomhimplens ljusa bakgrund målat. —

Att drömma såsom barn, som yngling hoppas,
 Det är ett härligt lif, men att som man
 Till fullo inse, att man aldrig lyckats
 Utöfver barndomsdrömmens trolland komma,
 Och veta, att det däri ändock ligger
 En brytning med det lif, som lefvas bör,
 Det fyller själen med en bitter sorg
 Och gör till fåvitskt narrspel hvarje sträfvan,
 Till lönlös möda hvarje stortänt handling,
 Till dådlös dröm ett lif, som annars kunnat
 I djerfva bragder spira upp en gång.

Förstår du drömmen? — Säg mig, ser du icke,
 Hur uti den min barndomsfantasi
 Väft samman alt, som är det rena *intet*,
 Och satt i detta just sin största lycka
 Och för dess skuld sin första saga diktat,
 En saga, som för mig som man har blifvit
 En säker sanning och ett ändlöst kval.
 Ty nu jag vet, "*jag sjelf*" är som en solblink,
 Som dallrar öfver vågen och försvinner,
 Och *skönhet* är ett skimmer, som fördunklas,
 Och *döden* är en makt, som alt förintar,
 Och *glömskan* är ett djup, som alt uppslukar. —

Min barndomsdröm mitt lefnadsmål har blifvit,
 Och så min saga *intets* saga blef.

O Gud, att lida för att rädda en fallen värld är stort och ädelt, men att, som jag, lida för ingenting, för intet mål, det är narraktigt. Om en myra trampas ned helt och hållet, eller om hon får vrida sig långa stunder för ett krossadt ben — hvad är det för skilnad för dig? — Men jag vill ej klaga öfver mitt lidande, jag bör vara tacksam öfver, att äfven jag ansetts vara värdig att få min del med därutaf. Dess mindre skola andra lida! — Att jag dock kunde tro på något, att jag egde en svalkande droppe att fukta mina läppar med! En klar blick, ett varmt hjerta, en älskande själ, och jag vore räddad! — Hvarför blef mig nekadt att blifva älskad? — Par om par draga de förbi mig, leende och dansande, högstämnda och djupsinniga, och jag, jag kan endast hånle åt dem, ty jag *vet* ju, att hvad de *tro* är en illusion. Hellre ingen lycka än en, som är fotad på lösan sand!

Sista färden.

Och när jag slumrat in en gång,
 Så gör hvad nu jag säger! —
 Låt icke tona ord och sång
 Omkring mitt hviloläger!
 Men sätt uti min kalla hand
 Ett blomster ifrån bäckens rand,
 Ett blomster blott, en "natt och dag",
     Ty sådant älskar jag.

Och låt ej kyrkoklockors ljud
 Den dödes hvila störa,
 Ej prester i sin svarta skrud
 Mig hän till grafven föra!
 Låt endast mig och så min vän
 — Om någon står mig åter än —
 Till hvilostället följas åt
     På kvällsombunklad stråt.

Och när i mörka kullens famn
Jag hvilar, trött af färden,
Och så har nått till slut en hamn,
Som aldrig gafs i världen,
Sätt ingen vård uppå min graf
Med namnet, som mig slumpen gaf,
Men låt en tårpil vagga stum
Uppå mitt hvilorum!

* * *

Jag hade redan varit i Paris ett halfår, då jag vid dinern en dag kände mig mer en vanligt nedstämd. Jag anade, att någonting hade inträffat, och afvaktade därför med en viss otålighet posten, som brukade komma strax efter dinern; men klockan blef åtta, den blef nio, och ingen post syntes till. Men plötsligen ringde det; en obestämd fruktan intog mig; jag visste, hvem besöket gälde. Det var telegrambäraren; det var ett telegram till mig!

Min mor var död, död i blodstörtning! — Hon hade dött kvällen förut, och de sista ord, som hade suckats ut öfver hennes läppar, var en helsning till mig.

Den jag älskat högst af alt på jorden var död. Nu var jag fri. Nu kunde jag draga hädan.

Jag kramade nervöst telegrammet i min hand och vände mig på en gång bort från det sällskap, hvarmed jag hade samtalat. Min värdinna märkte, hvilket intryck telegrammet gjort på mig, och närmade sig med en deltagande min. Med några få ord hade jag omtalat, hvad som händt, samt un-

derrättat henne om, att jag afreste från Paris dagen därpå. Hela sällskapet började nu att uttrycka sitt deltagande i min sorg, men jag kunde ej längre höra deras krystade fraser, utan skyndade upp på mitt rum.

Jag fälde icke en tår. Jag kände ingen sorg; det var som om hela mitt inre hade blifvit förvandladt till is. Jag satte mig ned och öfvertänkte för mig sjelf, hvar jag var samma tid, som min mor dog. — I går kväll vid tiotiden? — På "Bullier", Quartier Latins förnämsta danslokal, där studenterna och deras kvinnor visat sin skicklighet i "cancan", där jag hade sett lustans och sedeslöshetens otyglade orgier.

Hade jag erhållit något tecken från min mor? —
Ingenting!

Hon hade ju lofvat att komma, hvarför hade hon då ej hållit sitt löfte, just då jag befann mig midt i denna uselhet, för att varna mig, för att draga mig ur detta fäfängliga lif, hvari jag kastat mig? —

Jag hade ingenting märkt, ingenting. Icke en suck, ett ljud, en tanke!

Jag hade då rätt i mitt tvifvel; det gifves ej en annan bättre verld, dit våra själar i förklarad lekamen draga, det gifves intet himmelrike, ingen Gud, ingen försoning. Vårt lif är ett fragment; det är ett stycke medvetenhet i medvetenslöshetens kaos; det är — ingenting.

Jag försökte att tänka på mitt hem och mina

syskon, men jag hörde blott ett enda ord susa i mina öron: "ingenting", "ingenting!" — Hvarför grubbla, hvarför strida? Man vinner ju i alla fall ingenting därmed.

Det var en vild fröjd, som grep mig, då jag tänkte, att jag kunde dö, utan att draga sorg öfver min mor. Jag tyckte mig nu kunna förakta allt, ty jag var herskaren; jag hade besekrat allt, i det jag insåg dess fåfänglighet. Nu kunde jag leende skänka mitt lif åt glömskan, nu kunde jag somna in för alltid. —

Men där i hemlandet vill jag dö, jag vill ännu en gång se dess elfvar och berg, jag vill höra lärkan och trasten, jag vill drömma i solnedgången vid den tysta skogstjärnen.

* * *

Att man kallar sådana tåg för "iltåg"! I tankarne är jag redan hemma, har bevistat begrafningen, begrafvit mig sjelf, och dock sitter jag i verkligheten mellan Köln och Hamburg.

* * *

Månne de ämna ställa till med begrafningsmiddag? — "Ingenting!" — "Ingenting!" —

* * *

Slutord.

Du tror, att du läst en sjelfmördares anteckningar, men så är det ej. I sista ögonblicket blef jag räddad, och jag vandrar ännu här nere på jorden, men nu är mitt öga klart och mitt sinne lugnt. Du känner min själs historia förut, därför vill jag berätta dig slutet däraf; det är en dram, som erhööll en försonande upplösning redan här i lifvet. —

Sedan alt var färdigt i hemmet, återvände jag till Upsala, emedan jag ännu en gång ville se de mig så kära ställen, där jag hade tillbragt de gladdaste åren af mitt lif. Jag ville dö i den eviga ungdomens stad; jag fann det vara en så mördande ironi att sjelf ung och i yttre måtto lefnadsstark där taga farväl af lifvet.

Det var en af de första dagarna i September, då jag ansåg det vara tid att företaga färden för att möta detta stora "kanhända", som väntade mig på andra sidan grafven. Jag hade redan ordnat

alla papper och saker i öfrigt, gifvit mina vänner en sista handtryckning och gick ned åt Flustret för att i dess allé drömma ännu en gång.

Just som jag kom ned till svandammen, spelade musiken upp, och af en sällsam tillfällighet var det spelade stycket "Heimliche Liebe". Den ena tonen klingade fram efter den andra, medan jag vandrade den dunkla allén framåt. Det föreföll mig, som låge i dem hela mitt lifs historia: denna "hemliga kärlek" till Gud, som klingade fram genom all min ärelystnad och fåfänga. Tårarna trängde fram i mina ögon, under det jag lyssnade till de snart bortdöende tonerna.

Jag hade nått "Cap Finis Terræ". Där rådde det nästan fullkomligt mörker. De fallna löfven dansade omkring mig, Fyris gled sakta förbi, och hela nejden var försänkt i den djupaste tystnad. Jag dröjde några minuter därnere och tänkte på det förgångna. Barnlekarne, ungdomsillusionerna, de glada studentsamkvämen, och först och sist de bittra minnen, som min melankoli skänkt mig, trädde åter upp för mig. Men nu låg det däröfver en stilla, försonande frid; alt var domnadt och lugnt. Jag skulle ju snart försvinna för alltid. —

O Gud, Du visste hvad jag lidit, Du visste ock, att det var därför att jag ej funnit Dig, som jag lämnade denna verld! —

Jag vände tillbaka och befann mig åter i min studerkammare. Det gift, cyanalium, som jag fått af en bekant läkare, var redan löst i ett vatten-

glas och väntade mig. Jag hade inga bref att skriva, intet afsked att taga. Hvarför vidare tala om orsaken till mitt sjelfmord, då min bok skulle säga allt?

Men sist af allt ville jag tänka på mitt lifs ädlaste minne: min mor. Jag ville i hennes bild förena allt det sköna, som jag skådadt i verlden, allt det goda, som där trädte emot mig, allt det sanna, som då och då blixtrat fram i mörkret. Så skulle då lifvet skänka mig den sista fröjden, att ännu en gång se hennes hjärtevarma, härliga ögon, hennes silfverhvita hår, hennes kärleksfulla, vemodiga leende. Redan såg jag henne i mitt innersta, hur hon mildt smålog emot mig så, som då jag förr anförtrodde henne mina tvifvel och sorger, jag såg henne så, som hon stod framför mig, då jag som oskuldsfullt barn knäppte mina händer tillsamman och sökte att bedja.

Jag fattade glaset och förde det till mina läppar, men ett ljud, som jag hörde, kom mig att i sista ögonblicket åter ställa det tillbaka och vända mitt hufvud åt sidan. Det var, som om dörren sakta öppnats, och någon trädte in till mig.

Store Gud! — Därborta i dunklet nära dörren stod hon ju, så som hon såg ut, medan hon lefde. Det var hennes ögon, hennes drag; jag kände mitt inre genombärfvas af en utsäglig harmoni.

Hon kom allt närmare; snart stod hon bredvid mig med ett uttryck af sorg i sina ögon, likasom

förebrådde hon mig, därför att jag tviflat. Nu rörde hennes hand min skuldra, nu låg den på min panna.

Det gick en ny verld upp för mig; den gamla var försvunnen för evigt. Jag var Dædalus, som nått solen, jag var Kolumbus, som landstigit. Den högre verklighet, hvarefter jag trängtat, var funnen; den vår, som ibland gifvit tecken ifrån sig i mitt innersta, hade brutit isbojorna. Nu var döden blott en saga, lifvet en förgård till himmelen.

Jag var åter i hemmet, och alt hvad jag förr lidit var en dröm. Jag låg som barn på knä vid min bädd, och jag hörde, huru min mor läste med djupt rörd stämma:

“Om jag ock kunde tala människors och englars tungomål, och icke hade kärlek, så vore jag som en ljudande bjällra, en klingande cymbal.

“Och om jag hade förmåga att profetera och förstode alla mysterier och besatte alla kunskaper och hade tro, så att jag kunde häfva berg, och icke hade kärlek, så vore jag ingenting.

“Och om jag också skänkte alla mina egodelar åt de fattiga och offrade min kropp åt bålets lågor och icke hade kärlek, så gagnade det mig till intet.

“Kärleken är mild i kvalen, om de ock äro långa; kärleken afundas icke, kärleken rosar ej sig sjelf; den högfärdas ej.

“Dess later äro icke otillbörliga, den tänker ej

på sitt eget bästa, den vredgas ej lätt, den hyser ej onda tankar om andra.

“Den fröjdas ej åt orättfärdighet, utan gläder sig åt sanningen.

“Den fördrager allting, den tror allting, den hoppas allting.

“Profetior svika, och tungomål försvinna, och kunskap förintas, men kärleken sviker aldrig.

“När jag var ett barn, då talade jag som ett barn och tänkte som ett barn, men nu är jag blifven en man, som vrott undan alla barnsliga drömmar.

“Och nu vet jag också, att vi hafva kunskap om en del och ana en del.

“Och jag vet, att vi nu skåda alt likasom i en spegel i skymningsstunden.

“Men när det fullkomliga kommer, som ej vet af del eller mörker, då skola vi bekomma kunskap om det, som vi nu endast ana, och se klarligen, öga mot öga, hvad vi här skönjde i mörkret.

“Därför hållen fast vid dessa tre: tron, hoppet och kärleken; men störst bland dem är kärleken.“

Hon tystnade och drog sig tillbaka ifrån mig. Hennes ögon sågo åter på mig med ett sådant förklaradt uttryck, att jag sjönk ned på mina knän och sträckte mina händer emot henne. — Hon hade ju kommit såsom hon lofvat, hon hade gifvit mig *beviset*, att det fans en Gud, en odödlighet, ett himmelrike, en försoning. Hon hade ryckt mig undan döden och bjöd mig nu börja ett nytt lif.

Hon försvann. En salig frid spridde sig öfver min själ. Nu var alt mörker, alt tvifvel försvunnet. Jag kände, att jag var blifven en hel menniska, att jag åter kunde vandra fram i lifvet och förvärliga dens bud, på hvilken jag nu trodde — *Gud*.

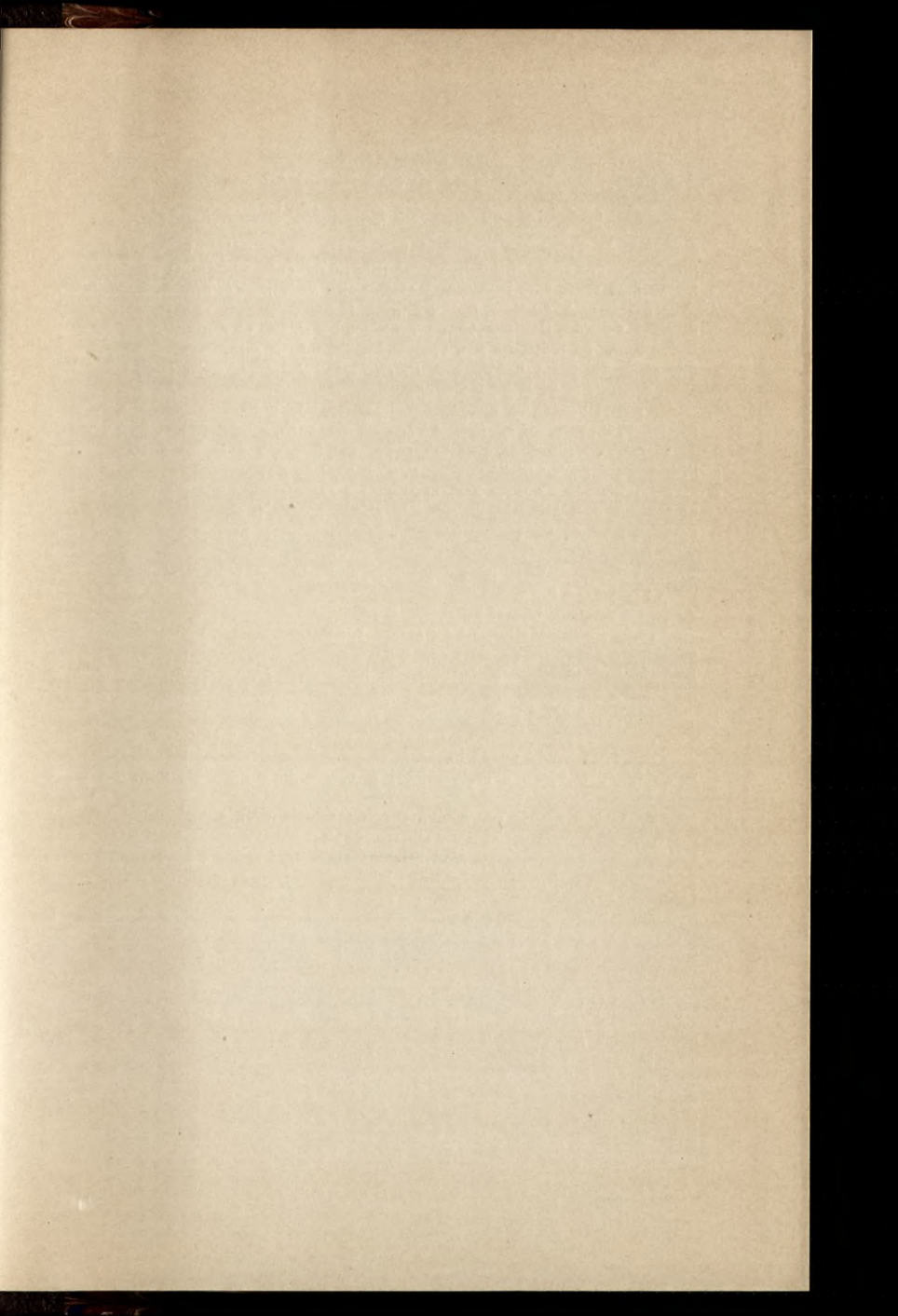
Och detta skulle ske genom *kärlek*, kärlek öfver alt, i alt och till alla, kärlek till sjelfuppoffring, till förkrosselse, till resignation, kärlek in i döden och bortom döden. Det var min sjelfviskhet, som hade kommit mig att lida, min kärlek skulle gifva mig himmelsk frid. Det var min sjelfviskhet, som hade kommit mig att hånle, att förakta, att misstro, min kärlek skulle gifva mig en sann tro på alt sant, godt och skönt.

Gud, jag tackar Dig! — Min kraft är svag, men min vilja stark. Du skall helga mina vägar. Innan jag trodde på Dig, var Du en förtärande eld; nu är Du kärleken. —

* * *

Jag sänder mina bekännelser ut i världen såsom "En sjelfmördares anteckningar", ty de äro det, såvida de äro skrifna af en, som då var drifven till dödens brant. Le åt dem, om du vill, förakta dem, om du vill, men lär dig känna, hvad denna gudomliga kärlek innebär, och du skall finna,, att detta är den enda makt, som kan rädda ett lidande och förtvifadt menniskohjerta!

På *JOS. SELIGMANN & C:s* förlag ha utkommit följande

Originalarbeten af Svenske Författare:

- AHN FELT, A.**, Bellmanska Sällskapet, humoresker och silhuetter. 1: 75.
ANNERSTEDT, HERM., Mitt Sjömanslif. Minnen och anteckningar. 2: 75.
BEVINGADE ORD, Våra allmänaste citat, under medverkan af flere fackmän redigerade af A. AHN FELT, häft. 4 kr., inb. 5: 50.
BJÖRLIN, GUSTAF, Hertigen, historisk interiör i 2 akter. 90 öre.
—, **Elsa**. En berättelse från hexprocessernas tid. 2: 25.
BRANDES, G., Sören Kierkegaard, Svensk originalupplaga, under förf:s inseende öfversatt af O. A. S. 3 kronor.
—, **Esaias Tegnér**, en literaturpsykologisk studie. 2: 50.
BÅÅTH, A. U., Nials saga. Häft. 4 kr., eleg. inb. 5: 50.
—, **Dikter**. Häft. 2: 25, eleg. inb. 3: 75. **Nya Dikter**, h. 2: 25, inb. 3: 75.
BÄCKSTRÖM, EDV., Lyriska Dikter. Häft. 1: 50, inb. 2 kr.
—, **Dramatiska Studier**. Häft. 2: 50, inb. 3: 50.
DAHLBÄCK, C. I., Sokrates, en tidsbild. I eleg. omslag. 1: 25.
DIETRICHSON, L., Det skönas Verld, I. Populär Estetik. 2:a upplagan med många illustrationer. Häft. 7: 50, i praktb. 10 kr.
—, **Det skönas Verld, II**. Konsthistoria, med många illustrationer. Häft. 9: 50, i praktband 12 kr.
—, **En Arbetare**, komedi i 3 akter. 1: 25.
—, **Karl Folkunge**, skådespel i 4 akter. 1: 50.
FOLKESON, SUNE, Ett sagans blad. 2 kr.
HILDEBRAND, H., Svenska folket under hednatiden, 2:a upplagan. Häft. 3 kr. inb. 4 kr.
—, **Lifvet på Island under sagotiden**. 1: 50.
—, **Statens historiska museum**, med talr. afbildn. Häft. 2 kr. inb. 2: 75.
—, **De förhistoriska folken i Europa**, med talrika afbildningar, inb. 12 kr.
HUMBLE, JUL., Vår tids ungdomsläsning, hennes inflytande och riktiga ledning. 80 öre.
LUNDIN, CLAES, Oxygen och Aromasia, Bilder från år 2378. 3 kr.
—, **Gamla Kort**, Bilder ur verkligheten. 2: 75.
LUNDIN, C. och **STRINDBERG, AUG.**, Gamla Stockholm, i häften å 1 kr.
NORLING, BÖRJE, Nya skolan bedömd i literaturhistorien. 3: 75.
QVANTEN, von, EMIL, Dikter. Häft. 3 kr., eleg. inb. 4: 75.
RYDBERG, VIKTOR, Romerska Dagar, Praktverk med illustrationer. Häft. 15 kr., i praktband 20 kr.
SNOILSKY, CARL, Dikter, 3:e upplagan. 4 kr., i praktb. 6 kr.
—, **Nya Dikter**, 4 kr., i praktband 6 kr.
—, **Sonetter**. 1: 25.
—, **Goethes Ballader**, med originalillustr. af C. LARSON. 2: 25, inb. 3 kr.
STRINDBERG, AUG., Röda Rummet, Bilder ur artist- och författarelifvet. Fjerde upplagan. 3: 50.
—, **Gilletts hemlighet**, komedi i 4 akter. 1: 75.
WENNERBERG, GUNNAR, Samlade Skrifter, i häften å 1 kr.
WIRSÉN, af, C. D., Dikter, 2:a upplagan. Häft. 3 kr., inb. 4: 75.
—, **Nya Dikter**. Häft. 3 kr., inb. 4: 75.
Ögonblicksbilder från Nord-Afrika och Syd-Italien af **E.**, med 20 illustr. 2: 50.